کتابچه مشق نظام

بخط علیرضای قاجار دولو مورخ سنه ۱۲۹۳ هجری قمری

شامل ۳ قسمت به شرح

۱- تاکتیک و علم قانون جنگ با ۱۱ نقشه صفحه ۱ تا ۴۴

۲- مشق گروهان با ۲۲ نقشه مورخ یکشنبه ۱۲ جمادی الاول ۱۲۹۳
با امضاء علیرضا قاجار دولو ۱ تا ۴۵

۳- مشق یک باطالیان با ۲۳ نقشه ۱ تا ۵۹

قانون نظامی

کتابچه مشق نظام

بخط علیرضای قاجار دولو مورخ سنه ۱۲۹۳ هجری قمری

شامل ۳ قسمت بشرح

۱- تاکتیک و علم قانون جنگ با ۱۱ نقشه صفحه ۱ تا ۴۴

۲- مشق گروهان با ۳۲ نقشه مورخ یکشنبه ۱۲ جمادی الاول ۱۲۹۳

با امضاء علیرضا قاجار دولو ۱ تا ۴۵

۳- مشق یک باطلیان با ۳۲ نقشه ۱ تا ۵۹

یا هو

بسم الله الرحمن الرحیم

تاکتیک علم و قانون جنگ

ر۱ تاکتیک فن پروی کردن قشون است به جنگ و تعین مقام
آنها و نیز حرکت دادن آنها است هر نوع که مقتضی شود
فن تاکتیک را نمیتوان آموخت مانند جبر و مقابله و هندسه
و در تحت قاعده ثابت و غیر متغیر نیست بلکه تأسیی کرده اند
و قوانینکه هرگاه ملاحظه کنیم متعلق است به احوالیکه در جنگهای
متعدده سابقاً بکار برده اند و مع هذا در خاطر یم که در بعضی مواقع
تغیرات دیگری حاصل آید ولیکنیکه قواعد تاکتیکی را خوب
میدانند و در احوال مشق و توقف کاخ دارد تدبیراتش رافع

تغیرات است باید ملاحظه نمود اجزاء مختلفه قشون و فواید
و احوال متعلقه بهر یک را در جنگ

ر۲ در مقدمات تاکتیکی قشون

مقدمات تاکتیک عبارت است از اجزاء قشون که بکار میبرند
احوال مخصوص متعلقه به خود را در جنگ اجزاء قشون
عبارت است از پیاده و توپخانه و سواره و نیز معدودی از مهندسین
اولاً هر یک از اجزاء قشون ملاحظه میشود جداگانه و بعد توأمان
و پس از آن بطور کلی برای آنکه صاحبمنصبی بتواند معمول
دارد حرکات جنگی را بطور شایسته در حین جنگ لازم است
که معرف و فواید هر فرد از اجزاء قشون داشته باشند

ر۳ در معرفت احوال قسمت پیاده

قسمت پیاده اکنون جزء اهم قشون است و سابقاً سوار
و سابقاً سوار جزء اصلی بود لیکن پس از وصول اسلحه که
تیرشان شدید و کثیر است قوتشان ضعیف گشته در این زمان
که اختراع تفنگهای ازته پر شده قسمت پیاده ابداً خوفی
ندارند حتی از سوارهای بسیار قابل و کافی و سواره نمیتواند
حمله ور گردد مگر آنکه اقلاً جمعیتش بقدر ده مساوی پیاده باشد
در زمانی نیز بود که میتوانستند توپخانه را اسلحه اصلی شمرند ولی
تفنگهای جدید قشون پیاده را برتری مطلق داده و ما
حال مفصلاً ملاحظه میکنیم ولایا که بسبب اهمیت و زیادتی
قشون پیاده است پیاده نظام را میتوانیم در همه قسم زمین
بکار بریم و در همه اوقات استعمال نمائیم چه در شب باشد و چه در روز

پیاده نظام هم مخصوص حمله بردن است و هم مدافعه کردن
تفنگهای جدید چنان اثری دارد که پیاده نظام را در صورتیکه
خوب تربیت و همراهی کند نه توپخانه میتواند نزدیک
او شود و نه سواره پیاده نظام بهتر از سایر اسلحه میتواند
متحمل خستگی شود بسیار اتفاق افتاده که پیاده نظام
سواره فراری را پس از چند روز تعاقب کردن دستگیر
نموده معروف ترین اتفاقات در ۱۸۰۵ مسیحی
اتفاق واقع شده و پیاده نظام ناپلیون اول سواره
اطریش را که از اولم به بهم عازم بودند گرفته دستگیر کردند
دیگر آنکه قیمت تدارکات پیاده از سایر اسلحه کمتر است
و غذا دادن آنها آسان تر

پیاده نظام به انفراده میتوانند در جنگ مقاومت کنند و حال
آنکه توپخانه و سواره را کمک لازم است در هنگامیکه دشمن
نزدیک و دور می شود

تنها مقامیکه پیاده نظام نمیتوانند کاری از پیش بردن آنست
بدون پناه در برابر توپخانهٔ واقع شود که خارج باشد از تیر
رس تفنگ و هرگاه اینحالت در بعضی مواقع اتفاق افتد
از خطای صاحب‌منصب است عموماً پیاده نظام مسلح بتفنگ
نیزه دار است و این نیزه‌ها بشکل قداره اند و استعمال
می شوند جهت بریدن چوب و در صورتیکه تفنگ ته
پر باشد و قشون طریق استعمال آنرا ندانند این قداره‌ها
بهیچ کار بر نمی خورد

در بسیاری از قشونها بهر تیربازی یک بیل کوچک میدهند
و فوجی که از این نوع بیلها دارند در سه ربع ساعت
بجهة محافظت خود خندقی میکنند که بقدر کفایت عمیق
باشد و این از جملهٔ مهمات بزرگ است و باید بجهة قشون
این نوع بیلها را از جملهٔ اسلحهٔ اصلی شمرند بعضی چنین
گمان کنند که این بیلها مایهٔ افزایش اشیاء می شود
که تیرباز باید حمل و نقل کند ولی این گمان چندان
اهمیت ندارد در صورتیکه ببینیم با آن غنیمتکه میبریم
و با سرعت تمام پناهی باین مطبوعی بجهة خود ترتیب
میدهیم در هنگام مشق باید مواظبت نمود که تیرباز با چستی
باشد و طریق استعمال اسلحهٔ خود را خوب یاد گیرند

باید پیاده نظام حرکتش سریع باشد و نیز مدت زیادی
بتواند راه برود و فاصله بعیدی را بدود بدون آنکه خسته شود

بجهة درست نشانه زدن دو چیز لازم است اول باید
شخص قراول رفتن را خوب بداند ثانیاً اندازه گرفتن
فاصله‌ها را و این مطلب اخیر از جمله چیزهای بسیار عمده است
و صاحبمنصب هرگاه در عمل خود چندان مسلط نباشد باید
اقلاً ازین تجربه مشکل قدری ربط پیدا کند

فاصله‌ها بحسب الوان به اوقات مختلفه مختلف
بنظر میاید پس مشق بسیار لازم است تا آنکه این فاصله‌ها
درست بنظر آید میتوان قاعده آتیه را که نتیجه چندین
دفعه تجربه است و عموماً بدقت امتحان می شوند مشق

خود قرار داد هر شیئی به نسبت زیادی بعدشان متوالیاً
کوچک بنظر می آیند

اشیائی که رنگشان روشن است نزدیک‌تر از اشیائی
بنظر میاید که لونشان تیره باشند و همچنین اگر هوا روشن
باشد یا آفتاب در عقب شخص ناظر واقع باشد اشیاء
نزدیک‌تر از آن فاصله که واقعند دیده می شوند

چون از علیا بسفلا میدیدیم مگر این اشیاء بزرگتر و دورتر
از محلی که واقعند ملاحظه می شوند

(۲۰۰۰) در دو هزار قدمی پیاده را مانند خط سیاهی می بینیم
که در بالای سر آنها خط روشنی واقعست (لفنگ)
و سواره را خط سیاهی بزرگتر که جزء فوقانیش نشاریست

۱۲۰۰ ۱۵۰۰
از هزار و دویست الی هزار و پانصد قدمی پیاده نظام
خط سیاهی بلنشاری بنظر می آید و سواره نظام گروهی
۱۲۰۰
سوار و در هزار و دویست قدمی قطارهای سرباز دیده میشود

(۱۰۰۰) در هزار قدمی حرکت صف و سر اسبان مرئی است

(۸۰۰) در هشتصد قدمی حرکت ساق اسبان ملاحظه می شوند

(۷۰۰) در هفتصد قدمی حرکت دستهارا می بینیم و دیده می شود

(۶۰۰) در ششصد قدمی تمیز می دهند سر و شیئی که او را
پوشانیده است و می بینند بطور کامل تمام حرکاتی که در راه
رفتن معمول می شود

(۴۰۰) در چهارصد قدمی تمام تزئینات واضحه مرئی می شود

(۳۰۰) در سیصد قدمی صورت و پاها در حالت راه رفتن تمیز

داده

(۲۰۰) داده می شود در دویست قدمی حلقه های کمربند
و خطوطیکه از فلز است میتوان دید

(۱۵۰) در صد و پنجاه قدمی الی صد قدمی چشمهای اشخاص دیده
می شود قواعد سابقه بسیار تغییر پذیرند قاعده دیگری نیز
هست که فاصله ها را به تحقیق نزدیکی میتوان معین نمود
و آن از صدا است که میتوان استنباط کرد ولی چون صداها
بیک درجه نمیرسند نمیتوان این قاعده را استعمال نمود
هرگاه شخصی از فاصله تیر خالی کند ابتدا آتش و دود
او را می بینیم و لحظه بعد صدای او را می شنویم و ملاحظه
۴۵۰
شده است صدا در هر ثانیه چهارصد و پنجاه قدم مسافت
طی میکند پس با ثانیه میتوان حساب نمود فاصله

شخص تیرانداز را از نخود در صورتی که ساعت ثانیه دار
در دست داشته باشیم و هم چنین میتوان عادت نمود
آهنگ قدمیکه معادل ثانیه است

مثال - دود تفنگی ملاحظه شد و پس از ۳ ثانیه
صدای او را شنیدیم میخواهیم ببینیم شخص تیرانداز در چه فاصله
واقع است   جواب   ۳×۴۵۰ = ۱۳۵۰
پس شخص تیرانداز در هزار و سیصد و پنجاه قدمی واقع است
در شبی که هوا در انقلاب باشد صدای پای یکدسته پیاده
که آهنگ پا ندارند از پانصد الی ششصد قدمی میرسد و
هرگاه بیک پا حرکت کند از هفتصد الی هشتصد قدمی میرسد
و صدای پای یکدسته سواری که راه میروند از هشتصد

الی

الی هفتصد و پنجاه قدمی میرسند و هرگاه یرتمه و چهار
نعل حرکت کند از هزار قدمی شنیده می شود
صدای حرکت توپخانه را از فاصله‌های بعیده می شنوند
و صدای پای اسب یکنفر سوار از صد و پنجاه الی دویست
قدمی شنیده می شود

هرگاه گوش را به زمین تکیه دهیم می شنویم از فاصله‌های
بعیده حرکت قسمتهای قشون را و واضح است که از بابت
تغیر جهت باد این قاعده تغیر خواهد کرد

در تعقیب قسمت پیاده

قسمت کوچکیکه به تنهائی در میدان جنگ حرکت میکند
واحد تاکتیک نامند سابقاً با طالیان واحد تاکتیک بود

لیکن پس از اختراع اسلحه و قانون حرکت جدید
چون پیشتر اوقات با دسته حرکت میکند دسته واحد
تاکتیک است و مقصود از دسته آن سمت که عدد اشخاص
کمتر از دویست نفر نباشد تعداد باطالیان در تمام قشون
ممکن است یک نباشد و بجهة تعیین قوت باطالیان
باید دو جزء ملاحظه نمود باطالیان نباید بقدری کثیر العده
باشد که یکنفر نتواند او را فرماندهی کند بلکه باید جمعیتشان
بقدری باشد پس از وضع مقتول و مجروح و مأمور اقلاً
بتواند در میدان جنگ حرکت کند و جنبشی نمایند و از این
قرار است کثرت و جمعیت باطالیانهای بعضی از ممالک

المانی و روس	۱۰۰۰ نفر
اوطریش یا نمسا	۱۲۰۰ نفر
انگلیس	۹۰۰ نفر
فرانسه	۹۰۰ تا ۷۰۰ نفر

باطالیان را قسمت کنند با دسته و عدد آنها مختلف است
در هر مملکتی مثلاً ممالک

المانی و روس	۴ دسته تقریباً ۲۵۰ نفر
نمسه یا اوطریش	۶ دسته تقریباً ۲۰۰ نفر
انگلیس	۱۰ دسته تقریباً ۹۰ نفر
فرانسه هنگام صلح	۸ دسته تقریباً ۱۰۰ نفر
فرانسه هنگام جنگ	۸ دسته تقریباً ۱۰۰ نفر

هرگاه دسته عددش کمتر از دویست نفر باشد باید مجتمع ساخت
دو به دو دسته‌ها را و گروهان بست و جمعیت باطالیان
که بصرفه و شغل مقصود نزدیکتر است آن است که هشتصد
باشند پس قسمتهای باطالیان خواهد شد

دسته	۲۰۰ نفر
نصف دسته	۱۰۰ نفر
رسد	۵۰ نفر
بهره	۲۵ نفر
جوقه	۱۳ یا ۱۲ نفر

در بسیاری از قشونها چندین باطالیان را مجتمع سازند
و رژیمان گویند و چندین رژیمان را جمع کنند بریگاد
نامند

نامند قشونهائیکه رژیمان ندارند ۴ یا ۶ یا ۸ باطالیان را
مجتمع سازند و یک بریگاد ۲ یا ۳ بریگاد را دویزین
گویند ۲ یا ۳ یا ۴ دویزین را گردارمه گویند

یک قسمت از قشون

هرگز یک دویزین پیاده را منفرد نگذارند بلکه توپخانه و سوار
و قسمتی از مهندس و غیره به آنها متصل میسازند و کلیةً
میتوان گفت که دویزین قسمت کوچکی از قشون است
که میتوان منفرداً حرکت کند
ترتیب قشون المانی را باید در این زمان بهترین ترتیبها
ملاحظه نمود و آن از اینقرار است
۱ یک گردارمه مرکب است از ۲ دویزین و تقریباً ۴۰۰۰۰ نفر

١ یک دویزین مرکب است از دو بریکاد تقریباً ١٢٠٠٠ نفر

١ یکبریکاد مرکب است از دو رژیمان عددش تقریباً ٦٠٠٠ نفر

١ یکرژیمان سه باطالیان تقریباً ٣٠٠٠ نفر

١ یکباطالیان چهار دسته تقریباً ١٠٠٠ نفر

یک دویزین که عبارت از دوازده هزار نفر (١٢٠٠٠) پیاده است

پنج باتری لازم دارد (یعنی سی توپ) ویکرژیمان سوار

سه یا چهار دسته مهندس وکلیه مجموعشان تقریباً

سی هزار (٣٠٠٠٠) نفر می شود

دو دویزین که یک کردارمه را صورت می بندد بیش از

سی هزار (٣٠٠٠٠) نفر نیست ولی ٢ یا ٤ عراده توپ لازم

دارد ویک دویزین سوار وهمچنین لوازمات دیگر

کلیه

کلیه ویک کردارمه ده هزار نفر ملحق می سازند تامجموعشان

مساوی چهل هزار (٤٠٠٠٠) نفر

در صورت بندی قسمت پیاده

صف ساختن اول نوعی از نظم قسمت پیاده است در این

حالت باید اشخاص در نزدیک یکدیگر و در یک خط مرتب

شوند بجهه شدت قوت صفوف بندی در عقب

یکدیگر مرتب میسازند سابقا صفوف متکاثره مجمع میساختند

چنانکه اسکندر بزرگ مرتب میساخت صفوف لشکر

خود را در شانزده صف واهالی نظام رمن (یکی از شهرهای ایتالیا)

به دوازده صف وبعضی از سرداران دیگر در سی دو

صف از هنگامیکه سلاح قشون رو بترقی گذاشت

رفته رفته عدد صفوف در تناقص آمد تا عصر ناپلیون
بزرگ صفوف به سه صف انجام یافت و اکنون
که سلاح نسبت بسابق اکمل شده فقریباً در تمام ممالک
صفوف لشکر از دو بیشتر نیست اشخاصیکه در پیش
رو قرار دارند صف اول و سایرین را صف دویم نامند
صفوف اعم از آنکه رو به عقب کند یا رو به پیش در این
حرکت یا استقامت صفی که پیش واقع است همیشه
نامیده می شود اول و دیگری دویم و اگر رو براست
نماید صف پیش واقع خواهد شد در سمت چپ
و اگر بچپ واقع خواهد شد بسمت راست
آن دو سربازیکه در پشت سر یکدیگر در صف واقعند

فیل

فیل گویند (قطار) ....
اطراف قسمت از قشون را جناح نامند سمت
راست را جناح ایمن و سمت چپ را جناح ایسر
نامند بنا بر صورت اولیکه مرتب شده بود
پیاده یا مجتمعند یا پراکنده در حال اجتماع قطارها
یا اقسام قشون جا میگیرند در نزدیک یکدیگر و در حال
افتراق هریک بفاصله مقتضی
صور اجتماع پیاده از اینقرار است که بیان میشود

۱ خط دشتبان
۲ ستون
۳ دشتبان ستون
۴ قلعه

و باید حال منظور داشت مقتضیات هر صورت را

خط دشتبان

غنایم

مقتضای این حالت آن است که تمام تفنگها بکار
باشند و بعلت کمی عرض خط دشتبان در حین
عمل از دشمن کمتر آزار میبرند و فاصله زیادی را نیز
متصرفند و این صورت ساده و سهل ترین سایر صورت است

نقایص

حرکت این خط طویل مشکل است و بواسطه موانع کوچکی
از زمین شکسته می شود و ممکن نیست که در تمام نقاط
آن خط غنیمت مخفی شدن باستحفاظ بدست آید

و نیز

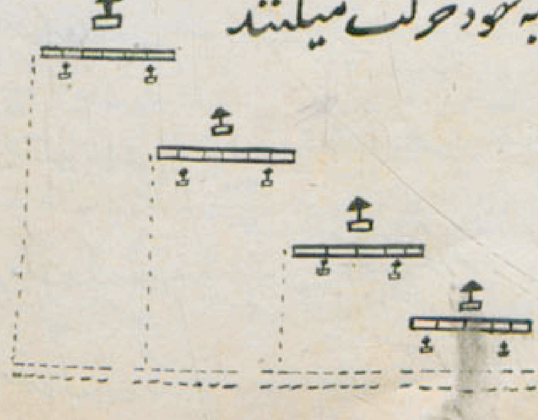
و نیز تبدیل سمت چنین خطی را مشکل است و مدافعه
با دشمنی که از جناح حمله ور گردد ممکن نیست و برای
(سردار) رئیس مشکل است رساندن فرامین و تکالیف هر یک را
هر گاه سوار حمله آورد خط را باسانی خواهد شکست و کلیة
و کلیة از برای قشونی که در محلی استقامت مدت مدیدی
ورزند این صورت شایسته است و الا نقایصش اعظم
از غنایم است

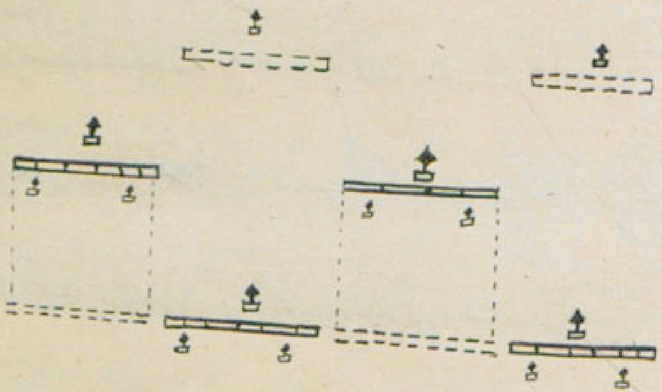
خط دشتبان صورت میگیرد به نهج که مذکور خواهد شد
قسمتهای باطالیان متصل و ممتد و باطالیانها در همان
امتداد بفاصله بیست تا سی قدم و بریگادها پنجاه تا
شصت قدم

و محض استخلاص از نقایص مذکوره حرکات چندی
بجا آورده می شود که موجب تغیر نقایص است

حرکت پله   حرکت مثل پنچی   دشتبان بافاصله

بجهة حرکت پله یکی از قسمتهای جزء خط را حرکت
به پیش میدهند و چون سطح تا صد و پنجاه قدم حرکت
نمود قسمت بعد شروع بحرکت مینماید و هم چنین متتالیاً
هریک به نوبه خود حرکت میکنند

غنایم حرکت پله از قرار ذیل است

با حرکت پله آسان تر از دشتبان میتوان حرکت نمود
و یکی از جناحین با هر دو پیوسته محفوظ مانند از حمله دشمن
و در حقیقت همان پله اول باید مدافعه کند و بوساطت
سایرین او نیز محفوظ است و درین حرکت سوار و توپخانه
از فاصله ها زود نزدیک می شوند بدشمن قوت هر پله
تغیر پذیر است ولی عموماً میتوان گفت که مرکب است

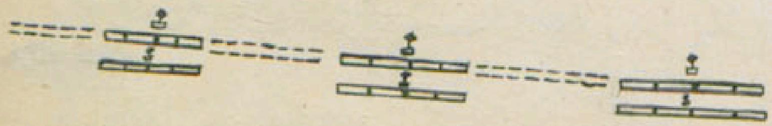
ازیک با طالیان تا یک رژیمان

بجهة حرکت شطرنجی به پس حرکت میدهند قسمتهای
طاق را بفاصله صد تا صد و پنجاه قدم و سایر قسمتها در
جای خود مقررند و بعد خط دوم را حرکت داده
از فاصله آنها میگذرانند و در صد تا صد و پنجاه قدمی
از حرکت بازشان میدارد و پس از آن خط اول را
از فاصله ها به پس حرکت داده و حالت مینمایند
و پی در پی این حرکت را معمول میدارد

این حرکت در عقب نشینی نیز بهمین قانون و قاعده
مجرا می شود با ابتدا خطی که بدشمن نزدیکتر است
شروع در حرکت بعقب مینماید

با حرکت شطرنجی آسان تر از دشتبانی میتوان
حرکت به پس نمود ولی وقت بسیار لازم است و بدین
جهت بسیار کم اتفاق می افتد که این حرکت را
مجرا دارد و بالعکس عقب نشینی اغلب با حرکت
شطرنجی معمول می شود زیرا که با این نهج حرکت نموده اند
مدافعه قطع نمی شود

خط منقطع تا دشتبان با فاصله خطی است که قسمتهای
جفت در عقب قسمتهای طاق قرار میکنند

باین صورت بندی آسان تر میتوان حرکت نمود و بجا یکی به
پس حرکت کرد و نیز قسمتهای دیگر قشون میتوانند
از فاصلهها عبور کنند این صورت استعمال می شود وقتیکه
بخواهند فاصله بعیدی را به پیمایند و بلا فاصله مجدداً دشتبان
بندند

در ستون

ستون صورتی را گویند که چندین خط متساوی الطول
در عقب یکدیگر قرار داشته باشند و فاصله آنها از یکدیگر
متساوی و رویشان به یکسمت باشند

جزء اول ستون را قسمت سر ستون گویند و جزء آخر ستون را
قسمت ته ستون گویند طرفین ستون را پهلوی راست

و پهلوی چپ ستون گویند و این اسماء تغیر نمیکنند اگر چه ستون
طرف راست یا چپ حرکت نماید حرکت ستون بسیار زیاد تر از دشتبانی
و چون طولش کم است کمتر در موانع برخورد مواجهش بروی زمین
اتفاق می افتد که باعث منع آن شود و چون واقع شد
باسانی میتواند بان اجتناب کند ستون بسیار آسان تر
از دشتبان میتواند ملجاء برای خود ترتیب دهد و فرمانده
آسان تر میتواند قسمت خود را فرماندهی کند و رجحان
ستون از دشتبان بیشتر است و نظمش مشکل تر به
بی نظمی مبدل می شود و حمله او را چندان در خطر نمی اندازد
زیرا که باسانی سمت روی خود را عوض میکند و عمقش
زیاد تر می شود وقتیکه او را ترکیب با قسمت بزرگ کنند

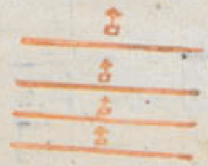
در صورتي كه در مواجهه مانعي از زمين واقع شود
ستون نيز صاحب نقايص عديده است و آن معايب
از اينقرار است هيچيك از صفوف جز صف اول نميتوانند
تيراندازي نمايد ازين استنباط ميشود كه اثر آتش در او
زياد نيست و بسيار منقضي است از آتش دشمن
هرگاه هوا گرم باشد راه رفتن بحالت ستوني موجب
خستگي ميشود

بجهة قسمت پياده ستون بستن يكي از صور معتمه است
وستون بستن اغلب پيش از دشتبان بستن استعمال
ميشود در مايهٔ اخير دشتبان را زياد پيشتر استعمال
ميكردند و بجهة جنگ اغلب حلكه وسيعي را كه در او

هيچ عارضه باعث نمي شد كه مايه منع حركت قشون
شود اشحاب ميكردند و صورت پراكندگي را
نه استعمال ميكردند و نه معروف با تواناشان داشته
وعموماً حركت مينمودند چنانچه الحال در ايران
معمول است ولي هرگاه اين رسم را در اين مملكت
تغيير ندهند بايد همان رسوم را پيشه كنند
جميع قشونهائي كه اين رسم را داشته اند از ناپليون اول كه
اغلب صورت پراكندگي و ستوني را استعمال مينمود
وحمله ميآورد در زمين مقطوعي كه دشتبان آنها نميتوانست
حركت كند شكست فاحش ميخوردند و هرگاه در حلكه واقع
مي شد از پهلوي دشمن حمله مي آورد و بسيار ديده ايم

که دشمنان را چون از پهلو حمله آورند به اشکال میتواند حمله
آورد آئینیکه قشون بواسطه آن همیشه با خط حرکت کند
تاک تیک خطی گویند و بالعکس چون ستون را زیاد
استعمال نمایند گویند بروی تاک تیک عمودی کرده
از قرار فاصله که بین قسمتهای جزء یافت میشود تمیز
داده اند دو قسم از ستون را یکی ستون باز است که فاصله
بین قسمتهای جزء مساوی طول آنها است و دیگر ستون
فراز است که فاصله بین قسمتها از چهار الی هشت قدم است

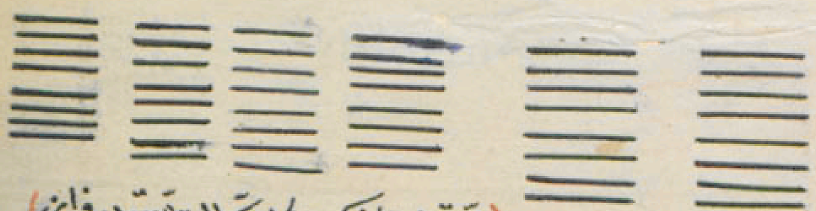

(ستون باز)

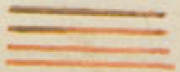

(ستون فراز)

ستون باز بخصوص در هنگام حرکت استعمال مینمایند
و آنرا نیز بکار میبرند در هنگامیکه خواهند اثر آتش
توپخانه کمتر شود ولی عموماً در هنگام جنگ بحالت
ستون فراز هستند
و از قرار قوت مختلفی که در ستون یافت میشود او را
بر سه قسم کرده اند

(یکی ستون بریگاد) (یکی ستون باطالیان) (یکی ستون کروهان)

(ستون باطالیان) (ستون بریگاد)

(ستون از کروهان بحالت ستون فراز)

و دیگه اسلحهٔ قشون دشمن بد باشد میتوان با ستون بزرگی
بر او حمله آورد ولی هرگاه دشمن توپخانه خوب و تفنگ
ته پر نداشته باشد نباید جز ستون کروهان ستون
دیگر را استعمال نمود و هرگاه ستون دیگر را استعمال کنیم
بسیار متأذی خواهد شد از آتش دشمن

تغییری که از ستون مترتب میشود جهت اجتناب از معایب
آن خط مضاعف است

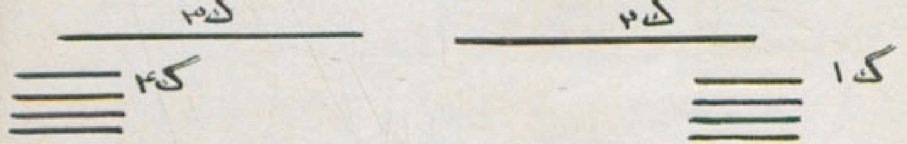
(باطالیان با حالت خط مضاعف)

(کروهان در حالت مضاعف)

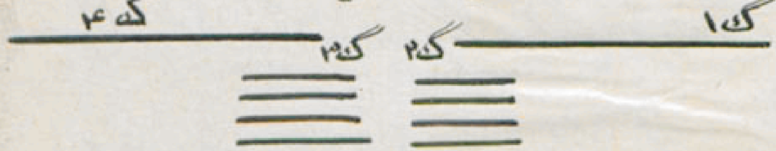
و در آن ترکیب بندی دو قسمت جزء در عقب یکدیگر
واقعند و غنایم ستون و دشتبانی در این صورت جمع است
و تمام اشخاص میتوانند تیراندازی کنند و آتش دشمن خط مضاعف را
چندان مؤثر نیست و آسانتر میتواند حرکت کند و او را فرماندهی
بسیار آسان است ولی چون قشون زیاد باشد صورتش
بسیار طویل میشود و جناحش چندان مدافع نیست

در ستون و دشتبان

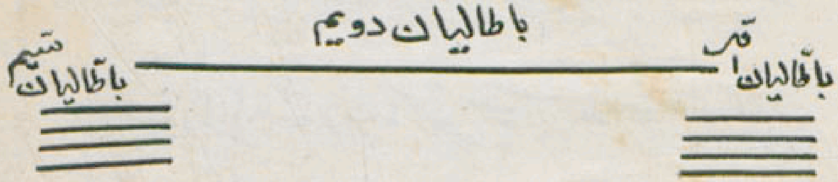
در این صور ترکیب میکنند ستون و دشتبان را در یافت
مینماید تا قسمت هر دو صورت را حاصل کند و نیز اجتناب
نماید از معایب آنها

یک باطالیان

درذیمان

در قلعه

سابقاً پیاده نظام را هر وقت حمله از سوار میرسید قلعه میساختند
واکنون که پیاده نظام تفنگ ته پر دارد به ندرت اورا
قلعه بستن لازم میشود مثلاً در وقتیکه اورا قلعه بستن لازم است
درجلگه باشد در تمام اطراف سوار باشد نباید هیچ وقت

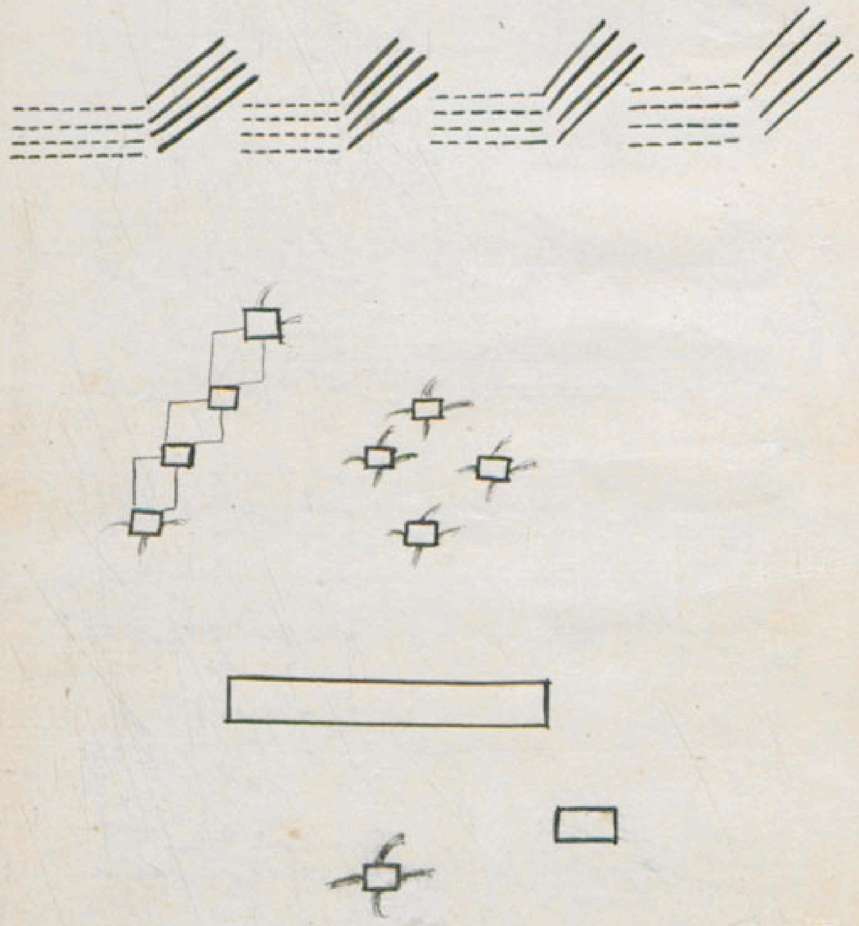
مانند سابق قلعه بزرگ بست زیراکه هم پیاده است
وهم اشخاص اذیت میکشند از آتش دشمن

قلعه باید باچهار صف بسته شود زیراکه اگر زیادتر از چهار صف
باشد اشخاصیکه در عقب واقعند نمیتوانند تیراندازی کنند
وهرگاه دو صف باشند چندان مقاومت ندارد و نیز مشکل است

وقتی قلاع متعدد داشته باشیم باید آنهارا بطوری ترتیب
داد که آتش یکی بدیگری صدمه نزند

هرگاه ستونها متعدد باشند درپهلوی یکدیگر حرکت کند
میتوان زود قلعه ساخت درحالیکه هریک از ستونها نصف
تبدیل سمت نمایند وپس ازآن قلعه بسازند

مثال

حالت

حالت پراکندگی

دراین حالت اشخاص در پهلوی یکدیگر بدون فاصله قرار
نمیگیرند بلکه فاصله مابین آنها هست و سربازانی که در حالت
پراکندگی هستند مجبران گویند

غنایم حالت پراکندگی از اینقرار است اشخاص بهتر تیراندازی
میکنند زیرا که وقت کافی برای قراول رفتن دارند و نیز
میتوانند انتخاب نمایند موضع مرغوب را برای خود و نیز
میتوانند بآسانی استعمال کنند اراضی را بجهة مخفی شدن
و ملجا از آتش دشمن

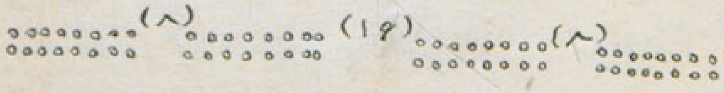
و نیز متصرف نمیشوند محل وسیعی را و حرکات بسیار آسان تر است
از حالت اجتماع و آتش دشمن اثرش بسیار کمتر است

ولی نمیتوان حالت پراکندگی را بجهه تمام قشون استعمال نمود
هنگامیکه عددشان زیاد باشد زیرا که فرماندهی مشکل
میشود و نمیتوان بجلدی مجرا داشت حرکات لازمه که اتفاق
می افتد در هنگام حمله ناگهانی دشمن

در حالت پراکندگی مابین قطارها فاصله معین هست ولی
عموماً این فاصلهها دو قدم است فاصله بزرگتری نیز
مابین قسمتهای جزء یافت میشود

در دسته میتوان گفت که فاصله بین رسد تا شانزده قدم است

یکدسته بحالت پراکنده

و فاصله بین بهرهها هشت قدم این فاصلهها تابشند در زمینی
که مکشوف باشند اما در صورتیکه روی زمین عارضه یافت
شود آنوقت خود آن عوارضات فاصلهها را معین میدارد

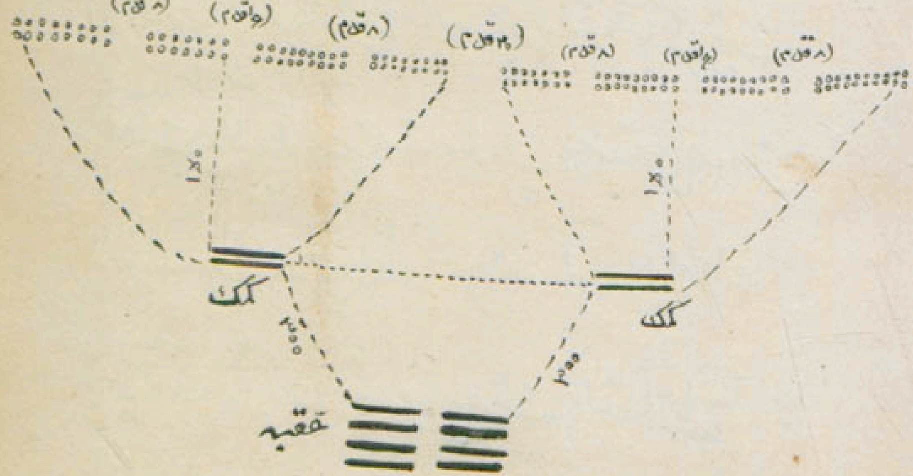
یک قسمت کوچکی از قشون میتواند بتماماً مجزان بندد
ولی قسمتی که قدری بزرگ باشد از دسته هرگز نباید
آن عمل را بجا آورد

چون حالت پراکندگی و اجتماع هر دو صاحب نقصند
نباید یکی از آنها را به تنهائی استعمال کرد بلکه باید آنها را
ترکیب نمود یعنی جزئی را به پراکندگی قرار داد و جزء
دیگر را بحالت اجتماع ولی عموماً نصف قشون را
مجزان تسازند و نصف دیگر را مجتمع قرار دهند

هرگاه قشون قدری زیاد باشد مثل یک باطالیان
میتوان آنرا بر سه قسمت نمود اول مجران که از ساير
نزدیکتر بدشمن دوم کمک که قسمتهای کوچکی هستند
بحالت اجتماع و در عقب زنجیر مجران واقعند بجهه
تقویت و عوض نمودن آنها سیم عقبه که مرکب
از یک یا چند قسمت بزرگ که بحالت اجتماع
در عقب کمک واقعند عقبه استعمال می شود
بجهه کمک زنجیر و فیکه اورا از پهلو حمله آرند و نیز هنگامیکه
قسمت مجمع لازم می شود اورا حرکت دهند

مثال

مثال یک باطالیان در حین جنگ

فاصله‌ها همیشه تغیر میکند بنابر حالت زمین

صورتی که در آنها ترکیب کند مجمع را با پراکنده از تمام صورتهای
دیگر بهتر اند و اهمشان زیاد تر و این یکی از صورتهای بسیار
خوب است که در جنگ اغلب باعث ظفر می شود

میتوان نیز فتح نمود در صورتیکه تمام قشون در حالت پراکندگی
باشند ولی امتحان این عمل بسیار خطرناک است واگر تمام
قشون به حالت اجتماع باشند بهیچ چه ظفر وفتح ممکن نیست
حالت پراکندگی لازم است وباید بسیار استعمال نمود ولیکه
سرباز زیرک وجلی باشد ودر وقت کم آنرا بیاموزد
وهرگاه سرباز نیز زیرک باشد ونه باجرئت حالت اجتماع را باید
حتی الامکان زیاد استعمال نمود

حرکات

حرکاتیکه در قشون مجرا می شود صاحب شرایط ذیلند
اولاً باید ساده ومختصرتر باشد ونیز آسان باشد بجهة فهمیدن
ومجرا داشتن ثانیاً باید بجلدی بتوان آنرا مجرا داشت

ثالثاً

ثالثاً باید بطوری باشد که بتوان مجرا داشت باکمال
نظم بدون آنکه در ضمن اغتشاشی حاصل آید رابعاً

بسم الله الرحمن الرحیم

امراض عمومی   امراض وافده   حمیات دائمی حار رحمی
حمای دائمی ساری یا رئه خس   امراض مؤثری   بروایت جبیر
یعنی حمای لرزه کریپ یا برنشیت ایله دیک   ابله
شبه ابله   ابله مرغان   مایه ابله   سرخجه   رزال   اورتیکر
مخملک   امراض عفونی   حمای تیفوئید   وبای آسیائی
اسپرادیک یا نسترا   هیدروف   کلب الکلب   بیرابیک
مالاریا مرو   حمیات متناوبه   ساده   خطر مخفی رستال
امراض مزمن   رماتیسم مفصلی حاد   رماتیسم مفصلی مزمن

روماتیسم عضلانی نقرس خنازیر لنفاتیسم
درماتیتیسم شانکر ساده سطحی غیر مسری نرم شانکر و بشد
شانکر صلب سیفلیتیک شانکر اصح مسری سفلیس مزاجی
حادثات ثانوی سفلیس ؟ حادثات ثالث گُمّ آتمی پلیتر
اسکوربوت شانکر اصح مسری پرپورا فسیمر دیابیتی قندی
دیابیتی غیر قندی اوریمی ادلاحلای رحمی
علامات عمومی خستگی ضعف کوفتگی در قطن در اطراف
وجع زانی در پهلو فقر بعضی اوقات از انکار جای ریوت
ضعف مدت هضمی غذای استسقاء بطن غیر موجع برازطبیعی
یبوست صداع ثقل زانی بیخوابی اصلاً هر ملک هذیانی
در اطفال جبرکم میزان الحراره ۳۷ درجه و ۵ عشر تا ۳۸ درجه

نبض سریع حمی لبه مرطوب عرق‌ها در تمکول‌های تب خالی
مدت ۲ یا ۳ روز نبا بر شبتبه کرد با حیات ثبوری در
فصلی (۱۳ تا ۱۳ مایر) دهای تیفوئید ۲ (۱۳)
علاج شربات ترش مزه لیموناد لیمو محول شربت تمش
شربت البالو فرام تکوز اب شربراز لیموناد مسهل
اب سدلیس در حالت یبوست پرهیز استراحت در رختخواب
درصورت لزوم ادویه ضد تشنج مخرج بلغم

هو الله تعالی شأنه

بسم الله الرحمن الرحیم

مشق گروهان

(۱) گروهان بحالت دستانی بر دو صف مرتب میشوند و مرکب است
از دو دسته و هر دسته منقسم میشود بدو رسد و هر رسد
بدو بهر و هر بهر بدو جوقه هر رسد را یکنفر نایب
فرمانده است و هر بهر را یکنفر وکیل و هر جوقه را یک
سرجوقه فرمانده یک گروهان یکنفر سلطان است
چون گروهان بحالت دستانی باشد فرمانده گروهان
در بیست قدمی جلو گروهان در مرکز قرار میکرد

ونایبان هریک بفاصله شش قدم درعقب
رسد خود قرار میگیرند وکیلی که فرمانده بهرهٔ سیم است
درسمت راست گروهان قرار میگیرد ودو وکیلی
که فرمانده بهرهٔ چهارم وبهرهٔ پنجم است درمرکز
گروهان درصف آخر قرار دارند وکیلی که
فرمانده بهرهٔ هشتم است درسمت چپ گروهان
درصف آخر قرار دارد وسایر وکیلان
هریک بفاصله چهار قدم درعقب بهرهٔ خود
جای دارند وترجوقه ها بفاصله دو قدم درعقب
مرکز جوقه خود قرار دارند هرگاه عدد وکیلان
زیادتر از آنچه لازم است باشد درسمت چپ

فرمانده

فرمانده گروهان بجهت بعضی از اخبارات قرار میگیرند
درسمت چپ فرمانده گروهان یکنفر شیپورچی قرار
دارد هرگاه درگروهان بیش از یکی سلطان
باشد قرار خواهد گرفت درعقب مرکز گروهان
بفاصله ده قدم وبالابانچیان وشیپورچیان
بفاصله دو قدم درعقب این سلطان جای دارند
فرمانده گروهان که سلطان است باید قدیم باشد
هرگاه گروهان طرف راست گرد نمایند جمیع اشخاص
درجای خود قرار دارند بجز چهار نفر وکیلی که در
صف همند قرار خواهند گرفت درصف دویم
که حالا واقع است

نقشه (۱)

(از دشتبان ستون گروهان ساختن)

(۲) وقتیکه بخواهند از دشتبان ستون گروهان (فراز)
با زند فرمانده گروهان فرمان میدهد ستون گروهان
براست یا بچپ در این فرمان فرمانده رسد افقی فرمان
میدهد نظام براست و فرماندهان رسد دویم وسیم وچهارم

فرمان

فرمان میدهند براست رست بد ومرش تا اینکه
در عقب رسد افقی قرار گرفته بفاصله چهار قدم
فرمان میدهند حالت فرونت نظام براست

نقشه (۲)

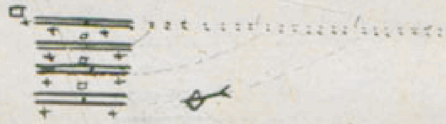

(۳) ستون گروهان بچپ وقتیکه ستون گروهان
بچپ با زند فرمانده گروهان فرمان میدهد
ستون گروهان بچپ در این فرمان فرمانده
رسد چهارم فرمان میدهد نظام بچپ وسایر
فرماندهان رسد سیم ودویم وافقی فرمان میدهند

بخواهند

بچپ چپ بدو برش تا اینکه تمام
رسدها در عقب رسد چهارم قرار بگیرند فرمان
میدهند حالت فروشت نظام بچپ

نقشه (۳)

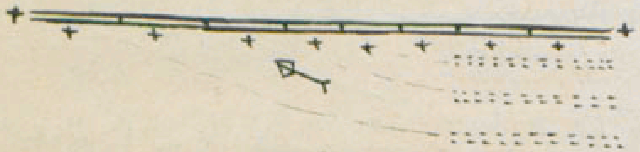

(۳) از ستون گروهان دستبان ساعتش بطرف چپ
فرمانده گروهان فرمان میدهد بچپ دستبان ساز
در این فرمان فرمانده رسد اول فرمان نیز نظام
براست وسایر فرماندهان فرمان میدهند
بچپ چپ بدو برش همینکه دست راست رسد اول

محاذی

محاذی دست چپ رسد اول شد فرمان میدهد براست رو
حالت نظام براست وسایر رسدها از نیقرار حرکت
مینمایند

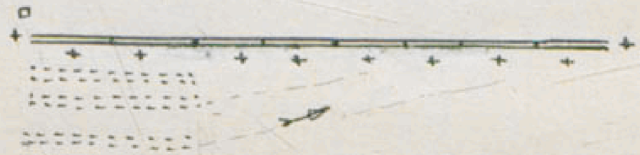
نقشه (۴)

(۴) از ستون گروهان دستبان ساعتش بطرف
راست فرمانده گروهان فرمان میدهد براست دستبان
ساز در این فرمان فرمانده رسد اول فرمان
میدهد نظام بچپ وسایر فرماندهان فرمان
میدهند براست راست بدو برش همینکه دست

چپ رسد دوم محاذی و پشت رسد اول
شد فرمان میدهد بچپ رو هالت نظام بچپ
و سایر فرماندهان ازینقرار عمل مینمایند

نقشه (۵)

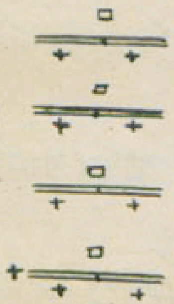
(۶) ستون بر دو قسمت است یک ستون گروهان (فراز) و یک
ستون باز اما ستون گروهان آنستکه فاصله هر صف
با صف دیگر چهار الی شش قدم باشد و ستون باز
آنستکه فاصله آنها مساوی طولشان باشد

نقشه (۶)

(ستون گروهان)

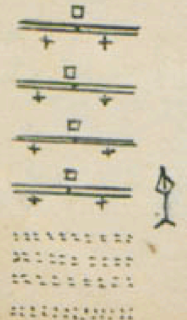

(ستون باز)

(۷) (از ستون گروهان ستون باز ساختن)
فرمانده گروهان فرمان میدهد ستون باز در این
فرمان فرمانده رسد اول فرمان میدهد پیش مرش
همین که رسد دوم از رسد اول فاصله گرفت
فرمانده رسد دوم فرمان میدهد پیش مرش بهمین
طریق معمول میدارند تمام رسدها

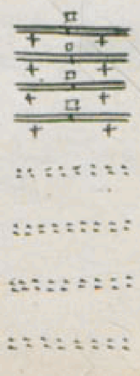
نقشه (۷)

(۸) (از ستون باز ستون گروهان ساختن)

هرگاه بخواهند از ستون باز ستون گروهان بسازند
فرمانده فرمان میدهد ستون گروهان در این فرمان
فرمانده رسد اول فرمان میدهد نظام برست
و فرماندهان سایر رسدها فرمان میدهند
پیش مرش همین که رسد دویم از رسد اول فاصله
چهار قدم را گرفت هالت میکند و سایر رسدها
همین فرمان را مجرا میدارند

نقشه (۸)

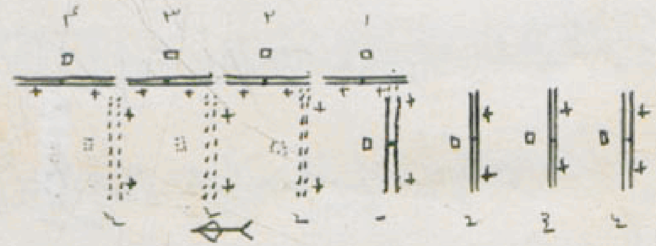

هرگاه

(۹) (از ستون میان بر روی راست و پشتبان ساختن)

هرگاه گروهان بحالت ستون باز باشد و بخواهند
بر روی راست یا بر روی چپ و پشتبان بسازند
فرمانده گروهان فرمان میدهد ستون باز بر روی
راست و پشتبان بساز در این فرمان فرمانده
رسد اول فرمان میدهد رسد باز و چپ پیش
و سایر رسدها به پیش حرکت میکنند تا اینکه
رسد دویم دست راستش محاذی دست چپ
رسد اول شد فرمانده رسد دویم فرمان میدهد
باز و چپ پیش و سایر رسدها بهمین قرار عمل
می نمایند و در جای خودشان قرار میگیرند

نقشه (۹) (برروی راست دشمان)

(برروی چپ دشمان)

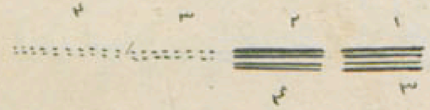

(۱۰) (چهار صف ساختن برات)

هرگاه گروهان بحالت دشمنی باشد و بخواهند
چهار صف بسازند بطرف راست فرمانده گروهان
فرمان میدهد براست چهار صف بساز در این فرمان
فرمانده رسد اول و رسد دوم فرمان میدهند نظام.

برات و فرمانده رسد سیم و رسد چهارم فرمان
میدهند براست راست و بعد از براست نمودن
فرمان پیش رو میدهند بدو رش همینکه رسدهای سیم
و چهارم در عقب رسد اول و رسد دوم قرار گرفتند
فرمانده رسد سیم و رسد چهارم فرمان میدهند هالت فرونت

نقشه (۱۰)

(۱۱) (آتش چهار صف)

هرگاه فرمانده گروهان بخواهد آتش را معمول دارد
فرمان میدهد صف نزدیک در این فرمان تفنگها
از خط خارج میشوند بطوریکه سمت راست از طرف
راست و سمت چپ از طرف چپ وکمی وتیر جوقه

در طرفین ستون قرار میگیرند و فرماندهان در عقب
رسد سیم و رسد چهارم قرار میگیرند در این فرمان
رسد اقل و دویم بی حرکت میمانند در رسد سیم و چهارم
به پیش حرکت کرده از رسد اقل و دویم نیم قدم
فاصله میگیرند

(در فرمان برانو حاضر فنگ)

در فرمان برانو صف دویم و چهارم نیم قدم براست
رفته بعد در فرمان حاضر فنگ دو صف اقل برانو
حاضر فنگ کرده دو صف دیگر ایستاده حاضر فنگ
مینمایند هرگاه به یک صف و دو صف باشند همیشه آتش
از عقب معمول میشود و فرمان هم باینطریق میدهند
صف

صف اقل و دویم رو ـ آت و در صف سیم و چهارم
رو ـ آت میکنند هرگاه بخواهد هر چهار صف
رو ـ آت میکنند

نقشه (۱۱)

(۱۲) (چهار صف ساحش بچپ)

هرگاه گردهان سمالت و شباط باشد بخواهند
بطرف چپ چهار صف بتازند فرمانده گردهان
فرمان میدهد بچپ چهار صف بتازد در این
فرمان فرمانده رسد سیم و رسد چهارم فرمان
میدهند نظام بچپ و فرماندهان رسد اقل و دویم

فرمان میدهند بچپ چپ بدو مرش همینکه
رسته اقدم و دوم در عقب رسته سیم و چهارم قرار
گرفتند فرمانده رسته اقدم و دوم فرمان میدهند
حالت فرونت

نقشه (۱۲)

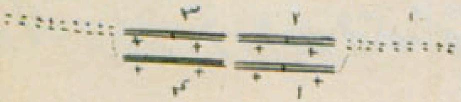

(۱۳) (در چهار صف ساختن به مرکز)

فرمانده گروهان فرمان میدهد به مرکز چهار صف
باز در این فرمان   فرمانده رسته دوم
و رسته سیم فرمان میدهند نظام برات فرمانده
رسته اقدم فرمان میدهد بچپ چپ بدو مرش
فرمانده رسته چهارم فرمان میدهد برات رات

بدو مرش رسته اقدم میآید در عقب رسته دوم
بفاصله چهار قدم که رسید حالت و فرونت میکند
رسته چهارم که بعقب رسته سیم که رسید بفاصله
چهار قدم حالت و فرونت مینماید

نقشه (۱۳)

(از قطار دشتبان یا ستون ساختن)

(۱۴) هرگاه گروهان با قطار میرود و فرمانده گروهان
میخواهد دشتبان بسازد فرمان میدهد بچپ چپ
یا برات رات هرگاه بخواهد به پیش دشتبان
بسازد فرمان میدهد هر رسته بچپ دشتبان باز
بدو مرش در این فرمان   هر رسته اینحرکت

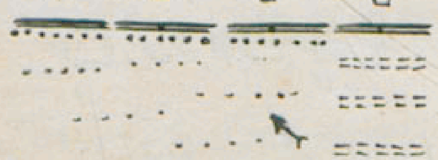
میکنند ( ) نیم بچپ کرده بپیش میروند تا اینکه
بخط ( ) خودشان نظام بگیرند

نقشه (۱۴)

(۱۵) هرگاه فرمانده گروهان بخواهد بچپ دستبان بتازد
رسد اقصی بی حرکت میماند و سایر رسدها نیم بچپ
کرده بدورش میکنند و فیکه دست راست
هر رسدی محاذی دست چپ رسد قبل از خود
رسید نیم براست کرده و در خط قرار میگیرند

نقشه (۱۵)

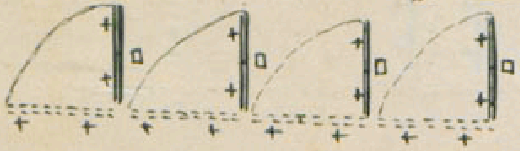

اشتباه

(۱۶) (از دستبان ستون باز ساختن)

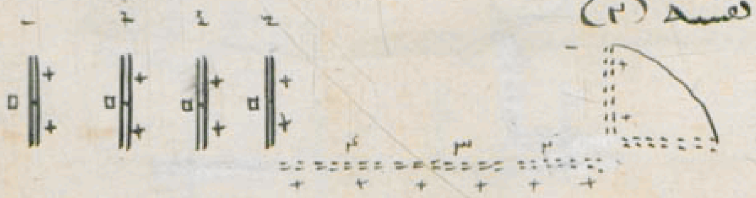
از دستبان ستون باز ساختن بر سه قسم است
(یک ستون رسد) (یک ستون بهره) (یک ستون جوقه)
هرگاه فرمانده گروهان بخواهد ستون بهره و ستون
جوقه بتازد بجای ستون رسد بر سه قسم است
قسم اول فرمانده گروهان فرمان میدهد
هر رسد بازو چپ پیش یا بازو راست پیش یا هر رسد
براست کرد و در این فرمان تمام رسدها همین نوع
نقشه (۱)
حرکت میکنند

نقشه (۱۶)

قسم ثانی فرمانده گروهان فرمان میدهد
ستون رسد از راست بطرف چپ فرمانده
رسد اول فرمان میدهد پیش مرش وقتیکه
سه قدم پیش رفت فرمان میدهد بازو راست
پیش وقتیکه رسد اول نزدیک طرف چپ
رسد دویم رسید رسد دویم فرمان میدهد
پیش مرش و بعد بازو راست پیش و باقی
رسدها ازینقرار عمل مینمایند

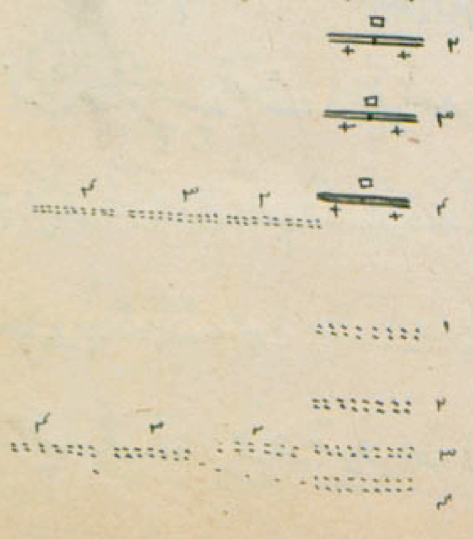
نقشه (۲)

قسم ثالث

قسم ثالث فرمانده گروهان فرمان میدهد رسد
اول به پیش ستون رسد براست فرمانده رسد اول
فرمان میدهد پیش مرش فرماندهان سایر رسدها فرمان
میدهند نیم براست بدو مرش و وقتیکه پشت سر
رسد اول رسیدند نیم بچپ کرده و وقتیکه فاصله کردند
زود مرش

نقشه (۳)

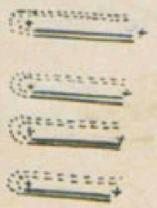

(۱۷) (بچپ مختلف مرش)

هرگاه فرمانده گروهان بخواهد به یک ستون رسته یا
به یک ستون گروهان بچپ مختلف بگوید وکیلهای
راست وچپ از هر رسته طرف راست گرد میکنند
دو قدم پیش میروند و بعد فرمانده گروهان
فرمان میدهد بچپ چپ گروهان مرش در این
هر رسته بچپ مختلف مرش میکنند وقتی میروند
که بازوی چپ صف دویم بخورد بسینه وکیل
وقتیکه حرکت تمام شد فرمانده گروهان فرمان
میدهد هالت فرونت نظام بچپ در این
وکیلها بجای خود میروند

نقشه

نقشه (۱۷)

(۱۸) (در قلعه ساختن یک گروهان بحالت دوشفنگ)

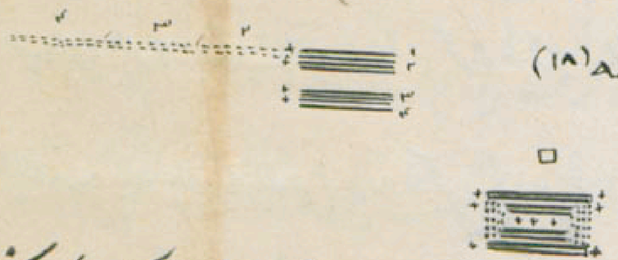
هرگاه گروهان بحالت دوشفنگ باشد فرمانده بخواهد
قلعه بسازد براست یا بچپ فرمان میدهد قلعه
بساز براست یا بچپ در فرمان قلعه بساز
براست در این فرمان فرمانده رسته اول فرمان
میدهد نظام براست و فرماندهان سایر رسته‌ها
فرمان میدهند براست راست بدو مرش همینکه
رسته دویم بفاصله نیم قدم در عقب رسته اول

قرار کرفته ٤ لت و فرونت میکند و رسد
سیم بفاصله چهارم قدم در عقب رسد دویم
قرار کرفته ٤ لت و فرونت بنماید و رسد
چهارم بفاصله سیم قدم در عقب رسد سیم قرار
کرفته ٤ لت و فرونت بنماید
و هنگامیکه رسدها بجای خودشان قرار کرفته باشند
فرمانده کردهان فرمان میدهد فرونت در این
فرمان تیرافکنهای سمت راست بطرف راست
دو صف قرار میگیرند و تیرافکنهای سمت چپ بطرف
چپ دو صف قرار میگیرند و از صف دویم و سیم
چهار قطار براست راست و چپ چپ کرده قرار

میگیرند

میگیرند و رسد چهارم طرف راست کرد میکنند

نقشه (۱۸)

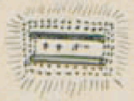
بعد از ساختن قلعه هرگاه فرمانده کردهان بخواهد
قلعه را بطرف چپ یا براست یا به پیش یا بعقب
حرکت بدهد هرگاه بخواهد بطرف راست حرکت
بدهد فرمان ده کردهان فرمان میدهد فرونت
بطرف راست در این فرمان تمام کردهان بطرف
راست فرونت میگیرند هرگاه بخواهد بطرف چپ
فرونت بگیرند فرمان میدهد فرونت بطرف
چپ تمام کردهان فرونت بچپ میکنند

هرگاه بخواهد بعقب فرونت نماید فرمان
میدهد فرونت بعقب تمام گروهان فرونت
بعقب مینمایند هرگاه فرمانده گروهان بخواهد از
حرکت باز دارد فرمان میدهد هالت فرونت
در این فرمان گروهان هالت نموده حالت
اصلی خود را اختیار میکند

در آتش قلعه مثل آتش چهار صف و خط مضاعف صف است
فرمانده گروهان فرمان میدهد قلعه حاضر تفنگ
در این فرمان صف اول بزانو حاضر تفنگ میکنند
و صف دوم ایستاده حاضر تفنگ مینماید در فرمان
رو - آتش تمام گروهان آتش میکنند

فرمانده گروهان میتواند از یک طرف یا دو طرف
یا سه طرف یا چهار طرف آتش را معمول دارد
هرگاه بخواهد بسمت پیش آتش کنند آنهائیکه رو به پیش
دارند تنها آتش میکنند و هرگاه بخواهد بطرف
راست آتش نماید آنهائیکه بطرف راست هستند آتش
مینمایند و همچنین آتش بچپ و بعقب هم از این قرار
عمل مینمایند

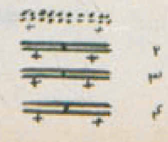
آتش قلعه

(۱۹) (مشق منجان یک گروهان)

کُلیتاً از ستون گروهان زنجیر میبازند فرمانده گروهان
میتواند یک رسته یا دو رسته یا تمام گروهان را زنجیر
ببازد وقتیکه گروهان تنها باشد هیچ وقت تماماً
زنجیر نمیبازند در فرمان فرمانده گروهان رسته
اوّل زنجیر ببازد فرمانده رسته اوّل فرمان میدهد
پیش بدو وقتیکه ۱۰ یا ۲۰ قدم جلو آمد فرمان
میدهد از مرکز زنجیر بباز وقتیکه زنجیر بفاصله
صد قدم جلو آمدند هالت میکند

نقشه (۱۹)

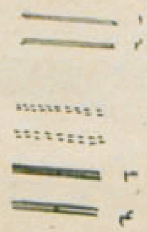

فرمانده

فرمانده گروهان میتواند فرمان بدهد رسته اوّل
در رسته دوم هم زنجیر ببازد در این فرمان رسته اول
و دوم ۱۰ یا ۲۰ قدم جلو آمده بعد فرمانده رسته
اول فرمان میدهد براست زنجیر بباز و فرمانده
رسته دوم هم فرمان میدهد بچپ زنجیر بباز در فاصله
صد یا صد و پنجاه قدم زنجیرها هالت میکنند

نقشه (۲)

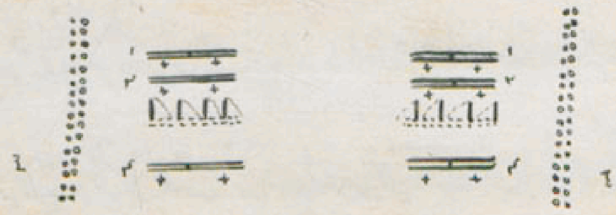
وقتیکه دشمن از طرف راست می آید تیهان طرف
زنجیر می‌سازند که دشمن می آید فرمانده گروهان
فرمان میدهد رسد اقتی بطرف راست زنجیر لباز
فرمانده رسد اقتی فرمان میدهد براست راست
بچپ دستیان لباز بدو مرش بعد پیش مرش
از مرکز زنجیر لباز

نقشه (۳)

فرمانده گروهان میتواند فرمان بدهد به رسد دوم
وسیم و چهارم بطرف راست یا بچپ زنجیر لبازند
فرمان ده گروهان فرمان میدهد رسد سیم بطرف
راست زنجیر لباز در این فرمان فرمانده رسد سیم
فرمان میدهد هر جوقه باز و چپ پیش و بعد از آن
پیش مرش وقتیکه از ستون بیرون آمد فرمان میدهد
از مرکز زنجیر باز جوقه اقتی و دوم براست زنجیر
می‌سازند و جوقه سیم و چهارم بچپ زنجیر می‌سازند
هر گاه بخواهد بطرف چپ زنجیر لباز در رسد سیم هر جوقه
باز و راست پیش وقتیکه از ستون بیرون آمد جوقه چهارم
و سیم براست زنجیر می‌سازند و جوقه اقتی و دوم بچپ زنجیر می‌سازند

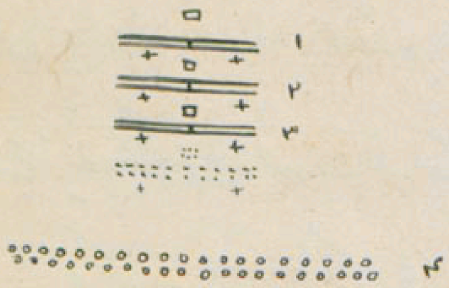
نقشه (۴)

وقتیکه گروهان حرکت به پیش میکند و دشمن از
عقب بر آید فرمانده گروهان فرمان میدهد رسته
چهارم بعقب زنجیر بتاز در این فرمان فرمانده
رسته چهارم فرمان میدهد هالت از مرکز زنجیر
بتاز وقتیکه زنجیر تاشه شد مجراان رو بدشمن
قرار میگیرد

نقشه

نقشه (۵)

(۲۵) (حرکت زنجیر مجراان)

حرکت به پیش یا بچپ یا براست یا بعقب مثل حرکت
گروهان فرمانده گروهان فرمان میدهد آرام به پیش
در این فرمان دو چوقه حرکت به پیش میکند کلیتاً
بچوقهای طاق یعنی چوقه اول و سیم ولی فرمانده
اگر بنجه لهد میتواند دو چوقه دیگر به پیش بفرستد
این چوقها که پیش رفتند بفاصله ۳۰ یا ۵۰

قدم حالت میکنند همان وقت چوقهائی که مانده اند
حرکت به پیش میکنند ۳۰ یا ۳۵ قدم جلو میروند
و از آن چوقهائی که پیش رفته بودند میگذرند
انقدر حرکت میکنند تا فرمانده گروهان فرمان
بدهد حالت در آن فرمان چوقهائی که عقب مانده اند
با چوقهای پیش نظام میکنند

نقشه (۹)

در فرمان آرام تعقیب بعکس آرام به پیش است
در اینحرکت باید قسمتهای جناحین در جای خود

مقیم باشند و از رسد اول چوقه دوم و چهارم حرکت
بعقب میکنند و از رسد دوم چوقه اول و سیم
حرکت بتعقیب مینماید بجهت اینکه دشمن عقب
نشینی ما را ملاحظه نکند

در فرمان آرام براست فرمانده گروهان
فرمان میدهد آرام براست در این فرمان
چوقهای جفت از هر رسد حرکت براست مینمایند
بطوریکه چوقه دوم از طرف راست چوقه اول
قرار میگیرد و چوقه چهارم طرف راست چوقه
سیم قرار میگیرد جای قدیم چوقه دوم را میگیرد
همین طور حرکت میکنند متوالیاً تا زمانیکه

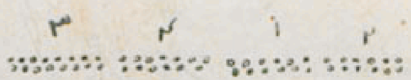
فرمانده گروهان فرمان هالت را بگوید

نقشه (۷)

در فرمان آرام بچپ بعکس آرام براست است
در این فرمان چوقهای چپ پس ایستند چوقهای چاق
لطرف چپ چوقهای چپ پیش آیند

نقشه (۸)

در فرمان تبدیل سمت بچپ چوقه راست
به پیش میرود وقتیکه پنج یا شش قدم جلو آمد
کمی بازورت پیش میکند بعد هالت میکند
و بعد رسته دویم به پیش نظام میکرد و هم چنین
سایر رسته‌ها هر گاه ۳ رسته یا ۲ رسته زنجیر ساخته
باشند

باشند چوقه اول و سیم از هر رسته کلیتاً در همان
وقت حرکت میکنند

نقشه (۹)

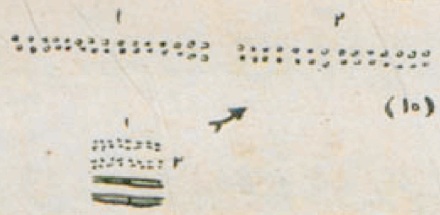

(تبدیل سمت بعقب همین نوع است)

وقتیکه ۳ رسته یا تمام گروهان زنجیر ساخته باشد
آرام به پیش و آرام براست و آرام بچپ و آرام
بعقب و تبدیل سمت کلیتاً با رسته است
وقتیکه رسته اول زنجیر ساخته باشد فرمانده
گروهان فرمان میدهد به رسته دویم که به رسته
اول قوت بده در این فرمان رسته دویم زنجیر

می‌سازند بطوریکه بطرف راست هر قطار از دو خط
صف آخر است

فرمانده گروهان میتواند فرمان بدهد به رسد دوم
بطرف راست زنجیر کمک بده در این فرمان
رسد دوم زنجیر میسازند از طرف راست رسد
اول قرار میگیرد

نقشه (۱۰)

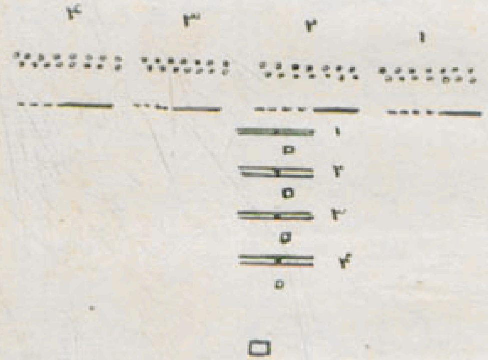
از زنجیر کم کردن فرمانده گروهان فرمان میدهد
فلان رسد جمع بعقبه فرمانده رسد فرمان میدهد
الخ:

زنجیر بعقب و بعد فرمان فرمان میدهد جمع
براست یا بچپ چنان باید جمع شوند که نزدیک
بعقبه باشند که آتش دشمن صدمه وارد نیاید
بعد از جمع شدن پشت سر عقبه جای میگیرند

فرمانده گروهان میتواند فرمان بدهد به تمام زنجیر
جمع بعقبه در این (فرمان) چنین حرکت میکنند که برای یک
رسد ذکر شد هرگاه تمام گروهان زنجیر ساخته باشد
فرمانده گروهان میخواهد که بزودی جمع بشوند
فرمان دیگر گروهان جای میگیرد بجائی که میخواهند
جمع بشوند و فرمان میدهد جمع در این فرمان
فرماندهان رسدها به رسد خود فرمان میدهد جمع

و بعد زود جای میگیرند جلوی فرمانده گروهان
هر یک بفاصله چهار الی هفت قدم بعد هر رسد
جای میگیرد بطوریکه قطار رست هر رسد جلوی
فرمانده خود باشند

نقشه (۱۱)

در حرکت عقبه عقبه کلیتاً پشت مرکز زنجیر است
اما هرگاه لازم باشد بجای دیگر میروند نباید از زنجیر
پشت از ۵۰۰ تا [illegible] قدم فاصله بگیرند عقبه میتواند

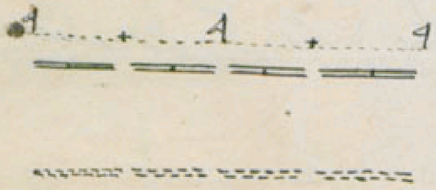
۲۰ دوم

بدو قسم بدشمن حمله بیاورد میتواند از یک
پهلو حمله بیاورد و میتواند باز زنجیر حمله بیاورد
یعنی در مرکز زنجیر قرار بگیرد
هرگاه سواره دشمن حمله بیاورد هر رسد زنجیر بمرکز
جمع میشوند بعد نیزه فنگ میکنند هرگاه وقت
داشته باشند بعقبه جمع میشوند و قلعه میسازند
هرگاه وقت نداشته باشند هر رسد یکدایره میسازند
و عقبه خط مضاعف میسازد بعد زمانیکه سوار
رفتند هر رسد زنجیر میسازند بفرمان فرمانده خود
(این ۵ ۳ حرکت باید پیش از [illegible])

(۲۰) هرگاه گردهان بحالت دشتیانی باشد و فرمانده
گردهان بخواهد نظام در رستی بدهد یا قدری
تبدیل سمت نماید فرمان میدهد نماینده به پیش
دراین فرمان دوکیدی راست از رسته اول و دوم
و دوکیدی چپ از رسته چهارم به پیش میروند و کمک
بالای کنند بعد فرمانده گردهان باین که دوکیدی
نظام میدهد بعد فرمان میدهد دوکیدیها به پیش
دراین فرمان دوکیدی راست رسته دوم و چهارم
پیش میروند و نظام میکنند بعد فرمانده گردهان
فرمان میدهد نظام بمرکز یا نظام براست یا نظام بچپ
دراین فرمان تمام رسته‌ها نظام میکنند.

بتوبیر

نقشه (۱۲۰)

(۲۱) (تبدیل سمت)

هرگاه گردهان بحالت دشتیانی باشد و فرمانده
گردهان بخواهد تبدیل سمت براست یا بچپ بنماید
درصورتیکه بخواهد تبدیل سمت براست نماید فرمان دهد
گردهان فرمان میدهد تبدیل سمت به پیش براست
دراین فرمان فرمانده رسته اول فرمان میدهد بازو
چپ پیش و خطی را جاری میکرد که فرمانده نشان
داده بود و بعد سایر رسته‌ها از رسته اول نظام میکنند

هرگاه حرکت در تحت آتش دشمن باشد بدوند
حرکت میکنند بطوریکه رسد ثابت در آخر حرکت کند

نقشه (۲۱)

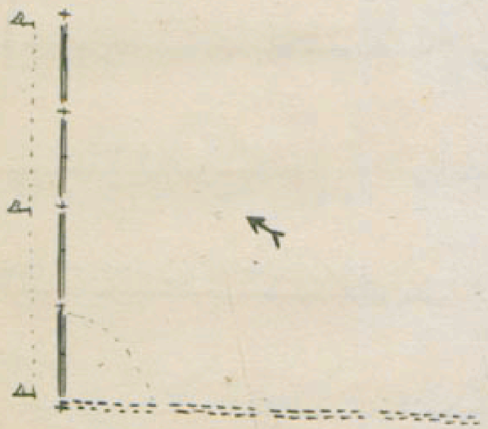

(۲۲) هرگاه گروهان بحالت دشتنی باشد فرمانده گروهان
بخواهد تبدیل سمت بچپ بنماید فرمانده گروهان
فرمان میدهد تبدیل سمت بچپ در این فرمان بچپ
فرمانده رسد چهارم فرمان میدهد بازورت پیش

همینکه

همینکه بازورت پیش کرد خطی را جاری میکرد که فرمانده
گروهان نشان داده بود وسایر رسدها از رسد
چهارم نظام میکرند

نقشه (۲۲)

تمام شد مشق گروهان
در یکشنبه ۱۲ شهر جمادی الاول
۱۲۹۳
کمترین علیرضای قاجار

هو الله تعالی شأنه

بسم الله الرحمن الرحیم

مشق یک باطالیان

(۱) باطالیان بحالت دشتبانی باید هر چهار گروهان در پهلوی
یکدیگر قرار بگیرند و هر گروهان دشتبان به بندند بطوریکه
در دشتبان گروهان دگر شده و محل صاحب منصبان
ازینقرار است

فرمانده هر رسد در عقب مرکز قسمت خود قرار میگیرد
و وکیلان طرف راست هر رسد در راست رسد خود
قرار میگیرند و وکیلان طرف چپ در عقب رسد خود

در طرف چپ قرار میگیرند و فرمانده هر گروهان در عقب
مرکز گروهان بفاصله پانزده یا بیست قدم قرار میگیرد
فرمانده باطالیان در جلو مرکز باطالیان بفاصله
۵۰ قدم قرار میگیرد و بیدق دار در مرکز باطالیان
قرار میگیرد

در وقت دستبان محل صاحبمنصبان از این قرار است
فرمانده گروهان در طرف راست گروهان خود قرار
میگیرد فرمانده هر رسد در طرف راست رسد خود قرار
میگیرند و وکیلان طرف راست در صف دویم در عقب
فرمانده رسد قرار میگیرد و طبالچیان در طرف
راست باطالیان قرار میگیرند

نقشه

نقشه (۱)

(۲) (ستون فرار از باطالیان)

ستون فرار ساختن از یک باطالیان بر سه
قسمت است و هر سه قسمت هر گروههای در تشکیلات ستون
گروهان قرار دارند قسمت اول ستون باطالیان
مرکب است از چهار گروهان که در عقب یکدیگر
قرار دارند فرمانده گروهان اول در جلوی گروهان
خود واقع است فرمانده گروهان چهارم در عقب
گروهان خود است و فرماندهان گروهان دویم و سیم

در طرف راست گروهان خودشان واقعند

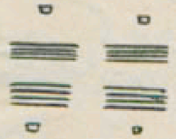
(ستون باطالیان)

قسم ثانی ستون جفت است و ستون جفت آنستکه
گروهان اول و دویم در جلو واقعست و گروهان
سیم و چهارم در عقب و در اینصورت فرماندهان
گروهان اول و دویم در مقابل گروهان خود واقعند
و فرماندهان گروهان سیم و چهارم در عقب گروهان
خودشان قرار دارند

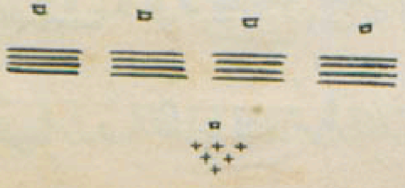
قسم ثا

(ستون جفت)

قسم ثالث ستون گروهان است ستون گروهان آنستکه
هر چهار گروهان در پهلوی یکدیگر و در یک خط قرار
داشته باشند و فرمانده هر گروهان در مقابل
گروهان خود قرار میگیرند
در ستون باطالیان بالابانچیان در طرف راست
گروهان سیم قرار میگیرند و در ستون باطالیان
مضاعف و ستون گروهها نها در عقب مرکز باطالیان
قرار میگیرند

(ستون گروهان)

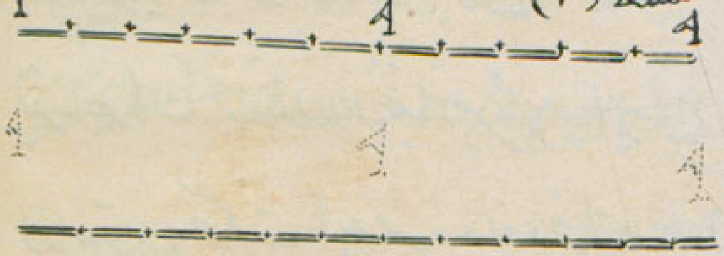
(۳) (نظام گرفتن یکبا طالیان)

هرگاه یک باطالیان بحالت وشتبانی باشد
فرمانده باطالیان بخواهد نظام بدهد فرمان
میدهد نماینده به پیش در این فرمان ته وکیل
که نماینده است پیش می آیند بحدیکه فرمانده
باطالیان فرمان بدهد هالت وبعد ازان
فرمان میدهد وکیل پیش در این فرمان
وکیلان راست هر رسد به پیش حرکت میکند
ودرخط نماینده قرار میکند بطوریکه سته قنداق
تفنگ ها بالا باشد بعد ازان که نظام گرفتند
فرمانده باطالیان فرمان میدهد نظام براست

یا نظام

یا نظام بچپ یا نظام بمرکز در این فرمان جمیع
رسدها بفرمان فرمانده خود به پیش آمده از
سمتی که در فرمان تعیین شده نظام میکرند

نقشه (۳)

(۴) (حرکت وشتبانی)

باطالیان میتواند درحالت وشتبان به پیش
یا بعقب یا براست یا بچپ حرکت کند ولی
نمیتواند در این حالت زیاد حرکت کند اگر بخواهد
فاصله بعیدیرا به پیماید باید درحالت ستون

یا در خط مضاعف قرار بگیرند در تمام حرکت
دشبیانی نظام از مرکز است
هرگاه فرمانده باطالیان بخواهد باطالیان را فاصله
بعیدی به پیش حرکت دهد قبل از فرمان مارش
بفرماندهان گروهان اخبار مینماید با چه نوع
از ستون حرکت باید نمود و بعد فرمان میدهد
باطالیان به پیش در این فرمان فرمانده هر گروهان
گروهان خود را بهر قسم ستونیکه قبل از حرکت اخبار
کرده است می بندند فرمانده باطالیان فرمان میدهد
مارش در این فرمان باطالیان شروع بحرکت
مینمایند فرمانده هر گروهان دقت مینماید که فاصله

ستونهای

ستونهای جزء از دست نرود پس از رسیدن
به محل مقصود فرمانده باطالیان فرمان میدهد
حالت در این فرمان ستونهای جزء بفرمان
فرمانده خودشان از حرکت بازمانده و بعد
بفرمان فرمانده خودشان دشبیان می بندند

نقشه (۴)

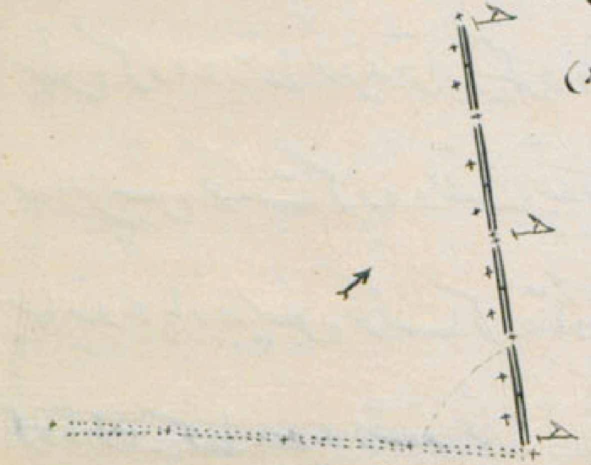
(۵) (تبدیل فرونت)

تبدیل فرونت بر دو قسم است قسم اول آنکه
زاویه خط قدیم و خط جدید بسیار کم باشد در این
حالت گروهها بحالت دشبیانی بر روی خط جدید

میروند و بجهه این عمل فرمانده باطالیان بفرمانده
گروهان سمت ثابت امتداد خط جدید را
نشان میدهد و بعد فرمان میدهد و آنفرمانده
گروهان امر به نمایندهای گروهان راست و چپ
و هرگروه گروهان خود را امر میکند در این امتداد
جدید ممتد شوید و بعد فرمان میدهد تبدیل فرونت
براست یا بچپ برش در این فرمان فرمانده
گروهان سمت ثابت به اندک تبدیل سمتی
گروهان خود را بر روی خط جدید براه و از روی
نمایندهای خود نظام میدهد و سایر گروهانها به پیش
حرکت کرده و اندک بازو راست پیش یا بازو چپ

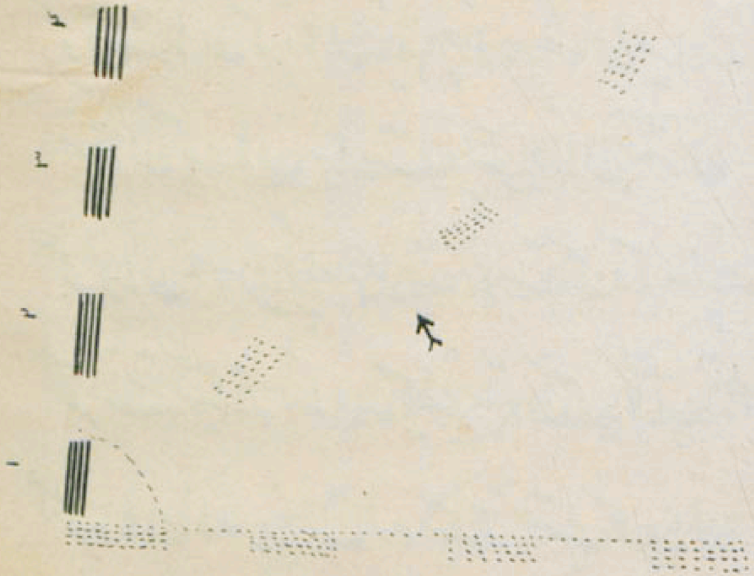
پیش کرده و از گروهان سمت ثابت نظام میگیرند

نقشه (×)

قسم ثانی آنکه زاویه خط جدید بزرگ باشد
در این حالت فرمانده باطالیان بفرمانده گروهان
سمت ثابت خط جدید را نشان میدهد و بعد
فرمان میدهد تبدیل سمت براست یا بچپ
ستون گروهان در این فرمان تمام گروهانها
ستون گروهان براست یا بچپ میسپارند

و پس ازآن گروهان سمت ثابت بازو راست
پس کرده در خط جدید قرار میکرد وسایر گروهها
قدری پیش حرکت کرده ونصف تبدیل سمت
مینمایند و باز به پیش حرکت کرده تا وقتیکه هر
گروهان بخط جدید رسند مجدداً نصف
تبدیل سمت مینمایند و پس ازآن هر گروهان
بحکم فرمانده خود براست یا بچپ وشتبان
میسازند ونظام میگیرند ازگروهان سمت
ثابت

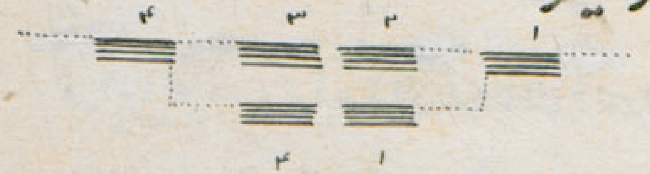

(۴) (ستون جفت بمرکز)

هرگاه با طالیان بحالت وشتبان باشد فرمانده
با طالیان فرمان میدهد ستون جفت بمرکز
در این فرمان فرماندهان گروهان اول و دوم
فرمان میدهند ستون گروهان بچپ و فرماندهان

و فرماندهان گروهان سیم و چهارم فرمان میدهند
ستون گروهان براست و پس از آن ستون
گروهان اول و چهارم طرف راست گرد کرده به پیش
حرکت میکنند بفاصله یک ستون گروهان بعد از آن
گروهان اول براست رو میکند عقب گروهان
دویم قرار گرفته حالت و فرونت مینمایند و گروهان
چهارم بچپ رو میکند همینکه عقب تر گروهان
سیم قرار گرفته حالت و فرونت مینمایند و نظام
از مرکز میگیرند

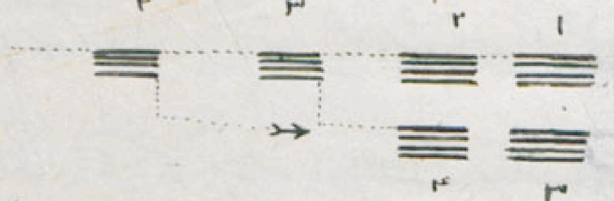
نقشه (۶)

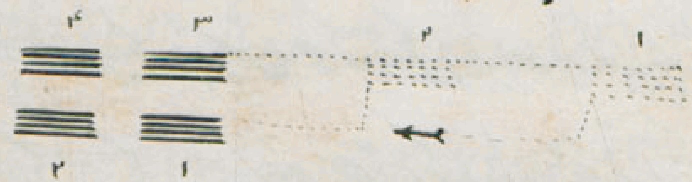
(۷) (ستون جفت براست)

هرگاه باطالیان بحالت پشتبان باشد فرمانده
باطالیان بخواهد ستون جفت براست بسازد
بجهة این عمل فرمان میدهد ستون جفت براست
در این فرمان تمام گروهانها ستون گروهان براست
میسازند گروهان اول و دویم حرکتی نمیکنند
و گروهان سیم و چهارم طرف راست گرد کرده
بفاصله یک به پیش حرکت کرده بعد از آن بچپ رو (پیاده)
میکنند گروهان سیم عقب گروهان اول قرار میگیرد
و گروهان چهارم عقب گروهان دویم همینکه رسیدند
حالت و فرونت مینمایند و نظام از راست میگیرند

نقشه (۷)

ستون جفت بچپ بعکس ستون جفت براست
در اینصورت باید گروهان سیم و چهارم حرکتی
نکنند و گروهان اول و دویم میروند عقب گروهان
سیم و چهارم

(۸) (در حرکت ستون جفت)

ستون جفت حرکت میکند همیشه بفرمان فرمانده
باطالیان

باطالیان و هر گروهان بحالت ستون گروهان
ممکن است در حرکت بمحلی برسند که عبور ستون
غیر ممکن باشد در این حالت ستون باطالیان
میسازند بجهة انتهی فرمانده باطالیان فرمان
میدهد ستون باطالیان براست یا بچپ در این
فرمان خود گروهان طرف راست و طرف چپ
فرمان میدهند حالت نیم براست یا نیم بچپ
وقتیکه خود گروهان راست یا چپ پیش آمدند و از آن
خود گروهان سمت راست یا چپ گذشتند فرماندهان
این خود گروهان فرمان میدهند بدو رش بعد
نیم بچپ یا نیم براست وقتیکه فاصله خودشان را

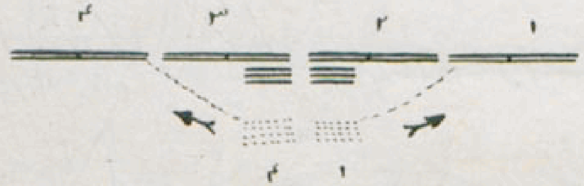
کردند فرمان میدهند زود مرش پس از آن
که از آن محل گذشتند فرمانده باطالیان فرمان
میدهد حالت ستون جفت براست یا بچپ
در اینفرمان فرمانده این دو گروهان فرمان
میدهند بچپ چپ یا براست رت زود مرش
و بعد براست رو یا بچپ رو همینکه بمحل خود
رسیدند فرمان میدهند حالت نظام برات

نقشه (۸)

(۹) (از ستون جفت براست و بچپ و دشتبان ساختن)

هرگاه فرمانده باطالیان بخواهد از ستون جفت و دشتبان
بسازد فرمان میدهد براست و بچپ و دشتبان بساز
در این فرمان فرمانده گروهان دوم و سیم فرمان میدهند
براست و بچپ و دشتبان بساز فرمانده گروهان
اول فرمان میدهد براست رت زود مرش بعد
بچپ رو حالت و بعد براست و دشتبان بساز
فرمانده گروهان چهارم فرمان میدهد بچپ چپ
زود مرش بعد براست رو حالت بچپ و دشتبان
بساز پس از آن همه گروهها نظام از مرکز میگیرند

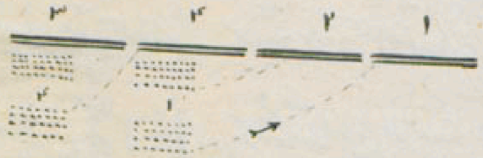
نقشه (۹)

(۱۰) (از ستون جفت براست دشتبان ساختن)

فرمانده با طالیان فرمان میدهد براست دشتبان
بساز در این فرمان فرمانده گروهان دویم و اول و چهارم
همه براست راست میکنند به پیش حرکت کرده
تا وقتیکه فاصله گرفته بسمت چپ چپ کرده و بعد حالت
میکنند براست دشتبان میسازند و گروهان سیم در جای
خود دشتبان براست میسازد

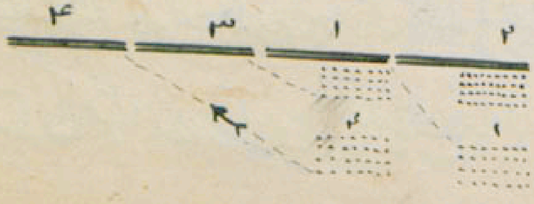
نقشه (۱۰)

(۱۱) (از ستون جفت بچپ دشتبان ساختن)

از ستون جفت بچپ دشتبان ساختن بطوریست
که بجهة دشتبان براست ذکر شد ولی در این عمل
گروهان دویم ایستاده و سایر گروهها نیز بچپ چپ کرده
حرکت میکنند و بچپ دشتبان میسازند
و گروهان دویم در جای خود بچپ دشتبان میسازند

نقشه (۱۱)

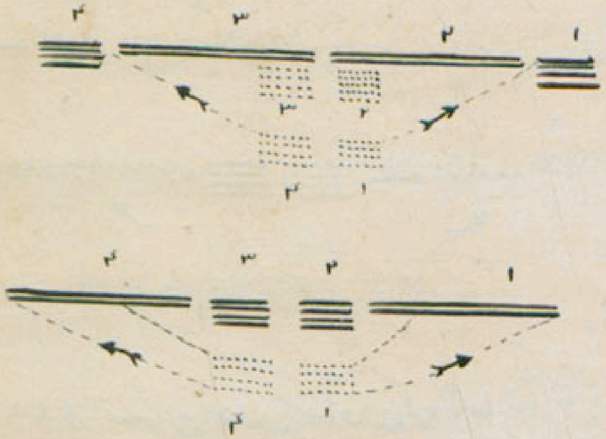

(۱۲) (در دشتبان هنگام جنگ)

هرگاه یکباطالیان بحالت ستون جفت باشد
اولاً در هنگام جنگ ۱ و ۲ گروهان دشتبان میسازند
و ۳ و ۴ گروهان دیگر بحالت ستون گروهانی هستند
بتجه این حکم فرمانده باطالیان فرمان میدهد
۱ و ۲ گروهان به پیش دشتبان باز و ۳ و ۴ گروهان
عقب جناح در این فرمان ۱ و ۲ گروهان نیمه دوم و سیم
به پیش دشتبان میسازند براست و بچپ و ۳ و ۴ گروهان
دیگر اول و چهارم براست و بچپ و در جناحین دشتبان
قرار میگیرند هرگاه لازم شود که یک یا ۲ گروهان جناح
دشتبان باز زند فرمانده باطالیان فرمان میدهد دشتبان

باز در این فرمان ۱ و ۲ گروهان جناحین دشتبان
میسازند و ۳ و ۴ گروهان دیگر بحالت ستون گروهانی
در مرکز قرار میگیرند

نقشه (۱۲)

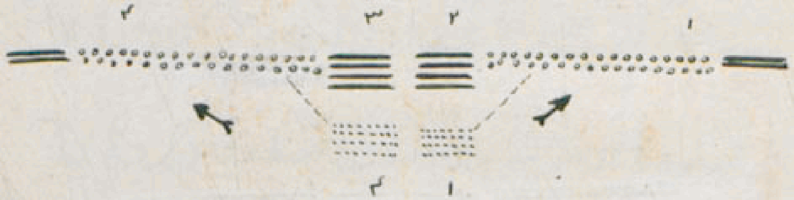

(۱۳) (حمله بردن باستون جفت)

بتجه این حکم فرمانده باطالیان اولاً فرمان میدهد
(نیزه تفنگ) و بعد ۱ و ۲ گروهان عقب زنجیر باز
در این فرمان ۳ و ۴ گروهان عقب براست و بچپ

حرکت میکنند و بعد هر گروهانی فوج رسد زنجیر ساخته
دفعه رسد دیگر بحالت اجتماع بجهة کمک قرار میگیرد
در جناحین و پس ازان حمله بدشمن میکنند

نقشه (۱۳)

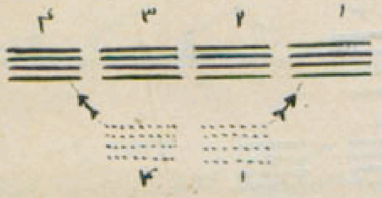

(۱۴) (از ستون جفت ستون گروهانها ساختن)

هر گاه باطالیان بحالت ستون جفت باشد فرمانده
بخواهد ستون گروهانها بزند بجهة این عمل فرمانده
باطالیان فرمان میدهد ستون گروهانها و در این
فرمان فوج گروهان عقب که گروهان اول و چهارم باشد
براست.

براست و بچپ حرکت میکنند گروهان اول براست
میرود گروهان چهارم بچپ و دو دقیقه از عقب ستون
بیرون آمده براست رو و بچپ رو میکنند و بجای
میگیرند در پهلوی فوج گروهان پیش

نقشه (۱۴)

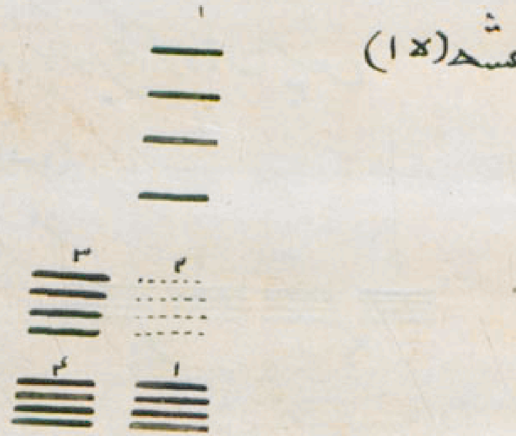

(۱۵) (از ستون جفت ستون باز ساختن)

هر گاه باطالیان بحالت ستون جفت باشد فرمانده
بخواهد ستون رسد یا ستون بهره یا ستون چوقه
بزند فرمانده باطالیان فرمان میدهد فلان

کروهان پیش دراین فرمان هر کروهانیکه در
فرمان ذکر شده است وبهر نحو ستونیکه تعیین
شده است ستون ساخته حرکت به پیش میکند

نقشه (۱۸)

(ستون کروهان)

(۱۹) درستون کروهان حرکت به پیش یا بعقب یا براست
یا بچپ دشق نعک بفرمان فرمانده باطالیان است
وهمیشه نظامشان ازمرکز است

(۲۰) (ازستون کروهان دستبان ساختن)

فرمانده باطالیان فرمان میدهد ازمرکز دستبان
بسازید یا براست دستبان بسازید یا بچپ دستبان
بسازید درفرمان ازمرکز دستبان بسازید کروهان
دویم وسیم که مرکز هستند حرکتی نمیکنند وکروهان
اول براست راست میکنند وکروهان چهارم
بچپ چپ میکنند وبعد حرکت کرده تاوقتیکه
مقابل مکان خود رسیدند براست رو وبچپ رو
کرده حالت ووقوف مینمایند وآنوقت کروهان
اول ودویم براست دستبان میسازند وکروهان
سیم وچهارم بچپ دستبان میسازند

نقشه (۱۷)

(۱۸) (از ستون گروهان دشتبان ساختن بطرف راست)

فرمانده با طالیان فرمان میدهد براست دشتبان

باز در این فرمان تمام گروهانها براست (راست) گرده بجز

گروهان چهارم حرکت به پیش میکنند تا وقتیکه

هر گروهانیکه بمکان خود رسیدند براست دشتبان

میسازند و گروهان چهارم درجای خود براست

دشتبان میسازند

حالت وفرنت نمیکنند

نقشه (۱۸)

(۱۹) (از ستون گروهان دشتبان ساختن بطرف چپ)

فرمانده با طالیان فرمان میدهد بچپ دشتبان

باز در این فرمان همه گروهانها بچپ چپ گرده

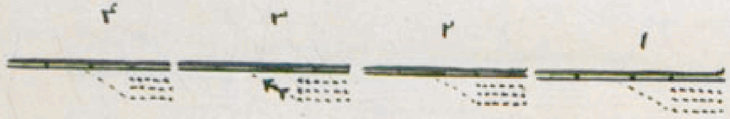
بجز گروهان اول حرکت به پیش میکنند تا وقتیکه

هر گروهان بجای خود که رسیدند حالت وفرنت

مینمایند و بچپ دشتبان میسازند و گروهان

اول در جای خود بچپ دشتبان میسازند

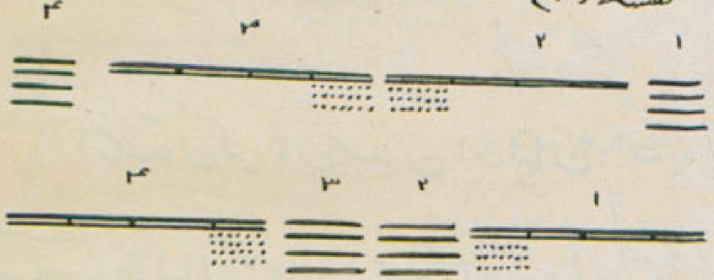
نقشه (١٩)

(٢٠) در هنگام جنگ هر چهار گروهان یکمرتبه دشتبان نمیسازند
فرمانده باطالیان فرمان میدهد گروهان خناجین
دشتبان بساز در این فرمان گروهانیکه در طرف
راست است براست دشتبان میسازد و گروهانیکه
در طرف چپ است بچپ دشتبان میسازد
و فرمانده باطالیان میتواند فرمان دهد که گروهان
مرکز دشتبان بساز در این فرمان گروهان
مرکز به پیش حرکت کرده بفاصله طول یک ستون

گروهان و پس از آن براست و بچپ دشتبان
میسازند و دو گروهان خناجین براست و بچپ
میروند و در خناجین دشتبان قرار میگیرند

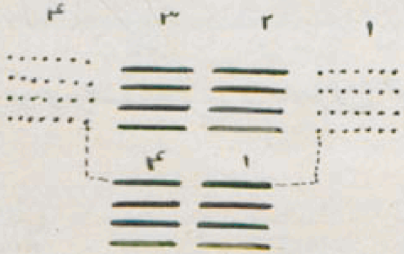
نقشه (٢٠)

(٢١) (از ستون گروهان ستون جفت ساختن)
فرمانده باطالیان فرمان میدهد ستون جفت بمرکز
در این فرمان دو گروهان مرکز حرکتی نمیکنند
و دو گروهان خناجین طرف راست گرد کرده
در عقب گروهان مرکز قرار میکنند ممکن است

از ستون گروهان ستون جفت براست یا بچپ
ساختن

نقشه (۲۱)

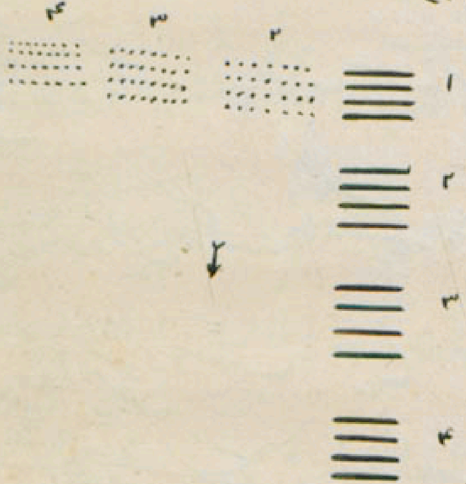

(۲۲) (از ستون گروهان ستون باطالیان ساختن)

هرگاه باطالیان بحالت ستون گروهان باشد
فرمانده بخواهد ستون باطالیان بسازد فرمانده
باطالیان فرمان میدهد ستون باطالیان براست
یا بچپ در این فرمان گروهانیکه در طرف راست
واقع است حرکت نمیکند و این سه گروهان دیگر
طرف راست گرد کرده و عقب تر گروهان اول قرار
میکنند

میکنند هرگاه بخواهد ستون باطالیان بچپ بسازد
در این فرمان گروهانیکه در طرف چپ واقع است
حرکت نمیکند و سه گروهان دیگر طرف راست گرد کرده
عقب تر گروهان آخر قرار میکنند

نقشه (۲۲)

(۲۲) (خط مضاعف از دشتبان)

هرگاه باطالیان بحالت دشتبانی باشد و فرمانده بخواهد چهار صف لب بزند بجهة این عمل فرمانده باطالیان فرمان میدهد چهار صف لب بزند در این فرمان ۱و۲ گروهان طرف راست بچپ چهار صف میسازند و ۳و۴ گروهان طرف چپ براست چهار صف میسازند در این حرکت فاصله‌ئیکه در طرفین ۲و۳ گروهان مرکز پیدا میشود اغلب با همین فاصله حرکت به پیش یا بعقب میکنند

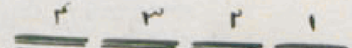
نقشه (۲۳)

ویراندازی هم بهمین حالت معمول میشود و اگر فرمانده باطالیان بخواهد که باطالیان بدون فاصله در خط مضاعف قرار بگیرند بفرمانده هر گروهان میگوید که نزدیک شوید در این فرمان فرمانده هر گروهان حرکت میکنند بقسمیکه در خط مضاعف گروهها ذکر شد باطالیان در خط مضاعف میتواند نیز حرکت به پیش یا بعقب یا براست یا بچپ بنماید بجهة این عمل فرمانده باطالیان فرمان میدهد به پیش یا بعقب یا براست یا بچپ در این فرمان فرمانده هر گروهان بگروهان خود فرمان میدهد به پیش یا طرف راست گرد یا براست راست یا بچپ چپ

(۲۴) (از خط مضاعف دستبان ساختن)

فرمانده باطالیان فرمان میدهد دستبان بساز
دراین فرمان هر گروهان فاصله میکرند و دو گروهان
طرف راست براست دستبان میسازند و
دو گروهان طرف چپ بچپ دستبان میسازند

نقشه (۲۲)

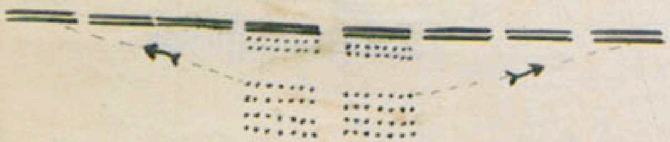
(۲۵) (از ستون جفت خط مضاعف ساختن)

فرمانده باطالیان فرمان میدهد چهار صف بساز
دراین فرمان دو گروهان پیش براست و بچپ
چهار صف میسازند و دو گروهان عقب براست

دیگر

و بچپ حرکت میکنند همین که فاصله خودشان را
گرفتند براست و بچپ چهار صف میسازند و نظام
از مرکز میکرند

نقشه (۲۳)

(۲۶) (از خط مضاعف ستون جفت ساختن)

فرمانده باطالیان فرمان میدهد ستون جفت
دراین فرمان این دو گروهان طرف راست
بچپ ستون گروهان میسازند و دو گروهان
طرف چپ براست ستون گروهان میسازند

واین دو گروهان راست وچپ طرف راست
گرد کرده بجای خود شان میروند

نقشه (۲۶)

(۲۷) (از ستون گروهان خط مضاعف ساختن)

فرمانده با طالبان فرمان میدهد چهار صف بساز
در این فرمان گروهان طرف راست از راست
فاصله میکند و گروهان طرف چپ از چپ
پس از آن دو گروهان طرف راست براست
چهار صف میسازند و دو گروهان طرف چپ

به چپ

بچپ چهار صف میسازند و در فرمان ستون گروهان
هر گروهانی ستون گروهان ساخته و بجای خود شان
میروند نقشه (۲۷)

(۲۸) (از دشتیان ستون باز ساختن)

هرگاه با طالبان بحالت دشتبا باشد و فرمانده
بخواهد ستون باز بسازد بجهته این عمل فرمانده
با طالبان فرمان میدهد هر رسته یا هر بهره یا هر جوقه
بازو راست یا بازو چپ پیش در این فرمان هر رسته
بازو راست پیش یا بازو چپ پیش میکند و ستون

می‌سازند هرگاه فرمانده باطالیان فرمان دهد ستون
رسد یا ستون بهره یا ستون جوقه براست یا چپ
دراین فرمان هر گروهان ستون می‌سازند بفرمان
فرمانده خود　　نقشه (۲۸)

(۲۹)　(از دشتبان ستون گروهان ساختن)

هرگاه باطالیان بحالت دشتبانی باشد و فرمانده
بخواهد ستون گروهان براست یا بچپ بسازد　(فرمان)
فرمانده باطالیان فرمان میدهد ستون گروهان براست

دراین

دراین فرمان فرمانده گروهان اولی فرمان میدهد
نظام براست و فرماندهان سایر گروهان فرمان
میدهند براست راست بدو درش همینکه بفاصله
چهار الای قدم عقب‌تر یکدیگر رسیدند فرمانده
هر گروهان فرمان میدهد حالت فرونت نظام
براست　　نقشه (۲۹)

(۳۰) (از دشتبان ستون گروهان ساختن بطرف چپ)

هرگاه باطالیان بحالت دشتبان باشد و فرمانده
بخواهد ستون گروهان بچپ لب زند فرمانده
باطالیان فرمان میدهد ستون گروهان بچپ
در این فرمان فرمانده گروهان چهارم فرمان میدهد
نظام بچپ و فرماندهان سایر گروهان فرمان
میدهند بچپ چپ بدو برش همینکه بفاصله
چهار یا هفت قدم عقب تر یکدیگر رسیدند
فرمانده هر گروهان فرمان میدهند حالت درست
نظام بچپ

نقشه (۳۰)

(۳۱) (از ستون باز دشتبان ساختن)

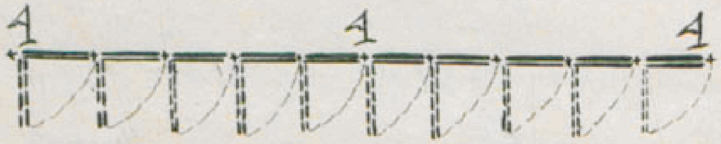
هرگاه باطالیان بحالت ستون باز باشد و فرمانده
بخواهد دشتبان لب زند بارسته یا بابهره یا باچوقه
فرمانده باطالیان فرمان میدهد حالت هر رسته
یا هر بهره یا هر چوقه بازو چپ پیش یا بازو راست
پیش یا فرمان میدهد بچپ دشتبان یا براست
دشتبان در این فرمان فرمانده هر گروهان فرمان

میدهد هر رسد یا هر بهره یا هر چوقه بازو راست پس

دراین فرمان هر رسد بازو راست پس میکند

و دشتبان میسازند.

نقشه (۳۱)

از ستون گروهان ستون باز ساختن بنوعیکه

در ستون جفت ذکر شد

(۳۲) (از ستون باز ستون جفت یا ستون گروهان ساختن)

فرمانده باطالیان فرمان میدهد ستون جفت

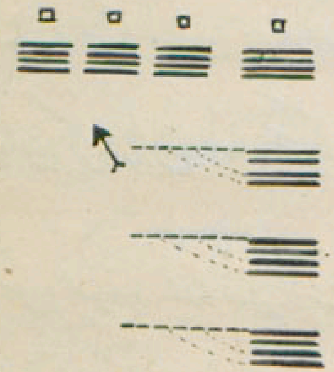
یا ستون گروهان دراین هر گروهان ستون

گروهان

گروهان میسازند و بعد گروهان اول حرکت

نمیکند و سه گروهان دیگر بجای خود میروند

نقشه (۳۳)

(۳۴) ستون جفت یا ستون گروهان یا ستون باطالیان

و مختلف مرش بطوری است که از برای یک ستون

گروهان ذکر شد

(۳۸) (درمشق مجزان یکبا طالیان)

فرض میکنیم یکبا طالیان بحالت ستون گروهان باشد
فرمانده باطالیان فرمان میدهد گروهان سوم زنجیر
بسازد واز گروهان دوم صد قدم فاصله بگیرد در این
فرمان گروهان دوم حرکت نمیکند و گروهان سیم
پیش میرود بفاصله دویست قدم قرار میگیرد مقابل
گروهان دوم و دو رسته زنجیر میسازد و گروهان
اول و چهارم یکی صد قدم فاصله میکنند از گروهان دوم
و بعد فرمانده باطالیان فرمان میدهد گروهان اول
ملحق شوید به زنجیر گروهان اول حرکت به پیش میکند
و دو رسته زنجیر میسازد و درمابین زنجیر قدیم قرار
میگیرد

میکرد و نیز فرمانده باطالیان فرمان میدهد
گروهان دوم و چهارم عقب مرکز در این فرمان
گروهان دوم و چهارم عقب مرکز قرار میگیرند
بفاصله قدیم فرض میکنیم دشمن از طرف راست
حمله میآورد فرمانده باطالیان فرمان میدهد گروهان
دوم بطرف راست مجزان بسازد و بعد گروهان دویم
بازو چپ پیش میکند و بعد از طرف راست زنجیر قدیم
دو رسته زنجیر میسازد و دو رسته بحالت عقبه قرار میگیرد
هرگاه تمام قشون دشمن تبدیل سمت کرد فرمانده باطالیان
فرمان میدهد گروهان اول بازو چپ پیش و گروهان
سیم جمع بعقبه در این فرمان گروهان اول بازو چپ پیش میکند

و گروهان سیم بعقب میرود و قرار میگیرد در پهلوی
گروهان چهارم و بعد گروهان سیم و چهارم تبدیل
سمت میکنند و رو بطرف دشمن یا بطرف زنجیر
فرض میکنیم که بخواهند بدشمن حمله نمایند
فرمانده باطالیان بفرمانده گروهان اول و دوم
میگوید که تمام گروهان زنجیر باز در این فرمان
فو رسد از هر گروهان که بحالت اجتماع در عقب
زنجیر اول بودند زنجیر ساخته داخل در زنجیر اول خواهند
شد و بعد بزودی آتش میکنند و بعد فرمانده باطالیان
میگوید گروهان چهارم چهار صف باز و بعد
گروهان چهارم خط نصف ساخته داخل
دارم که.

در مرکز زنجیر میخود (نیزه تفنگ) نموده بدشمن
حمله می آورند و وقتیکه دشمن عقب نشینی اختیار
کرد فرمانده باطالیان فرمان میدهد هالت و پس
از آن هیچ یک بسرعت تمام آتش میکنند و بعد فرمانده
باطالیان فرمان میدهد بگروهان سیم ستون
گروهان در این فرمان تمام گروهانها ستون
گروهان میسازند در پهلوی گروهان سیم قرار
میگیرند
اگر باطالیان شکست خورده باشد در آن حال فرمانده
باطالیان فرمان میدهد گروهان سیم زنجیر باز در این
فرمان گروهان سیم در جای خود در سه رسته از زنجیر ساخته

دیگر رسد را عقبه قرار میدهد وقتیکه باطالیان عقب
نشینی اختیار میکند باید نوعی حرکت کند که در
مقابل گروهان سیم نباشد یا از پهلوی راست یا از
پهلوی چپ یا از هردو طرف مراجعت کند در اول وقت
گروهان سیم باید شروع باتش کند رو بدشمن
سایر گروهانها در عقب گروهان سیم قرار میگیرند
فرض میکنیم که یک باطالیان درحالت ستون گروهانها
باشد فرمانده باطالیان فرمان میدهد از گروهان
سیم صد قدم فاصله بگیر در این فرمان تمام گروهانها
بجز گروهان سیم حرکت نمیکنند و از گروهان
سیم صد قدم فاصله میگیرند براست و بچپ و بعد

فرمانده باطالیان فرمان میدهد گروهان سیم زنجیر
بسازد و گروهان دوم عقبه دویست قدم فاصله
در این فرمان گروهان سیم دویست قدم به پیش
حرکت کرده و دو رسد را زنجیر میسازد و گروهان
دوم دویست قدم بعقب میرود و بعد حرکت
میکند بفرمان فرمانده باطالیان
فرض میکنیم یک باطالیان درحالت ستون
جفت باشد فرمانده باطالیان فرمان میدهد
از گروهان اول صد قدم فاصله بگیر در این فرمان
گروهان سیم براست میرود و از گروهان اول
صد قدم فاصله میگیرد و گروهان دوم و چهارم از چپ

فاصله می‌گیرد و بعد فرمانده باطالیان فرمان می‌دهد
گروهان دوم و سیم و اولیت قدم به پیش در این فرمان
دو گروهان مذکور دو اولیت قدم به پیش حرکت
می‌کنند و پس از آن حرکت مجزائی می‌کنند

بفرمان فرمانده باطالیان

فرض می‌کنیم باطالیان در حالت ستون گروهان
باشد فرمانده باطالیان فرمان می‌دهد گروهان
اوّل در ستون پنجه باز در این فرمان گروهان اوّل صد یا صد
پنجاه قدم پیش رفته و در رسته خودش را ستون پنجه می‌سازد
و بعد فرمان می‌دهد به سایر گروهانها چهار صف بساز
در این فرمان گروهان دوم از گروهان سیم فاصله

می‌گیرد

می‌گیرد و بعد گروهان دوم و سیم برابت چهار صف
می‌سازند و گروهان چهارم بچپ چهار صف
می‌سازد هرگاه در این حالت بخواهند به پیش
یا بالعقب حرکت کنند گروهان سیم حرکت
می‌کند بفاصله بیست قدم و پس از آن تمام
فوج حرکت به پیش می‌کند زیرا که باین نوع
حرکت کردن بسیار سهل است

باطالیان در یک خط قرار دارد و هر گروهان
بفاصله صد قدم فرمانده باطالیان فرمان می‌دهد
از چپ حرکت بله در این فرمان گروهانیکه در
طرف چپ واقع است حرکت نمی‌کند و سایر

گروهها تنها به پیش حرکت می‌کنند به نوعی که هر گروهی
از گروهان دیگر صد قدم فاصله داشته باشند
و بعد فرمانده باطالیان فرمان می‌دهد گروهان
اول زنجیرلباز و گروهان دوم و سیم و چهارم
چهار صف لباز و بعد گروهان اول دو رسته خود را
زنجیر می‌سازد و سایرین بهمان فاصله خط مربع صف
می‌سازند

(یک باطالیان بحالت مجزائی قرار دارد)

یک باطالیان در حین جنگ نمی‌تواند بحالت
مجزائی قرار بگیرند و فقط نیم یا ثلث باطالیان باشد
یک باطالیان که بحالت ستون گروهان هستند

مجزان

مجزان قرار می‌دهند فرمانده باطالیان فرمان
می‌دهد از مرکز زنجیرلباز و در این فرمان دو گروهان
طرف راست نیم براست کرده و به پیش میرود
و بعد از هر گروهانی دو رسته زنجیر می‌سازد و دو رسته را
عقبه قرار میدهد

(در قلعه ساختن یک باطالیان)

(۳۹) باطالیان بحالت ستون گروهان قرار دارد
فرمانده باطالیان فرمان میدهد قلعه لباز در این
فرمان صف اول از دو گروهان مرکز حرکت نمی‌کند
و ۲ صف دیگر از همان گروهان نزدیک می‌آیند
بفاصله نیم قدم و رسته سیم و چهارم از گروهان مرکز

طرف راست گرد می کنند و چهار قدم بعقب میروند
و بعد حالت گرده صف نزدیک می کنند و بعد از آن
تو گروهان طرفین رسته باقی حرکت نمی کنند و سایرین
رسته ها بعقب میروند تا هر یک از یکدیگر هشت قدم
فاصله بگیرند و بعد بچپ و براست ستون چوقه
می سازند و بعد فرمانده باطالیان فرمان می دهد
فرونت در این فرمان همه فرونت رو بخارج
میکنند و حرکت قلعه باطالیان شش حرکت

با قلعه گروهان ت

هرگاه فرمانده باطالیان بخواهد ستون گروهان بزند
فرمان میدهد رو به پیش فرونت در این فرمان

همه رو به پیش فرونت می کنند و بعد فرمان
می دهد ستون گروهان در این فرمان هر گروهانی
ستون گروهان تشه و در جای خود قرار میگیرند
و قلعه باطالیان را بسیار کم معمول می دارند
کلیاً هر گروهانی بخودی خود حرکت می نماید
شش یکی باطالیان که در یک ستون گروهانی
باشند تو گروهان مرکز خط مضاعف می سازند
و تو گروهان طرفین نصف تبدیل سمت می نماید
و یا اینکه تو گروهان مرکز یکی به پیش حرکت می کند
و دیگری بعقب و فاصله مابین هر گروهانی

صدو پنجاه الا صد قدم است و بعد از آن قلعه
می‌سازند که آتشهاشان به یکدیگر صدمه نزنند و گروهان
پیش حرکت می‌کنند بفاصله یک ستون گروهان
و گروهان چهارم بچپ میرود تا اینکه از گروهان
اول صد و پنجاه الا صد قدم فاصله بگیرد و بعد
قلعه می‌سازد و صف آخر از هر قلعه زنجیری سازند
در آخر انفاصله‌ها قرار میگیرند و نیز می‌توانند
با حرکت یله قلعه بسازند اول فرمان میدهد
حرکت یله از راست یا از چپ و بعد همینکه فاصله
گرفته فرمان میدهند قلعه بسازند در این فرمان
هر گروهان قلعه میسازند در جای خود و کلیتاً فوج

که مسلح به تفنگ ته پر است هیچ وقت قلعه نمی‌سازد
و همیشه بحالت دشتبان یا خط مضاعف قرار
میگیرند ولی بیشتر خط مضاعف را استعمال
میکنند

تمام شد مشق باطالیان
عالم پنجشنبه ۲۶ شهر رجب المرجب
حرره علیرضای قاجار دولو
۱۲۹۳
م م م
م م
م

٢٧١

[illegible]

[illegible]

داعی [illegible] یاران

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

١٥٠

[illegible]

[illegible]